

European Scientific e-Journal

ISSN: 2695-0243

ISSUE 5 (11)
March 30, 2021

THE LAW AND ITS INTERPRETATION

EU, Czech Republic, Ostrava-Hlučín

ISBN: 978-80-908088-5-0

DOI: 10.47451/col-05-2021-011

GLOBAL SCIENCES IN THE NAME OF HUMAN DEVELOPMENT

EUROPEAN SCIENTIFIC E-JOURNAL

ISSN 2695-0243

ISSUE 5 (11)

THE LAW AND ITS INTERPRETATION

DOI 10.47451/col-05-2021-011

EOI: 10.11244/col-05-2021-011

“Anisiia Tomanek” OSVČ

EU, Czech Republic

2021

The Law and its Interpretation. Collection of Scientific Articles. European Scientific e-Journal, 5 (11). Hlučín-Bobrovníky: “Anisiia Tomanek” OSVČ, 2021.

ISSN 2695-0243

ISBN 978-80-908088-5-0

Chief Editor of the Issue

Alexander Buychik

Doctor of Economics, PhD of Social and Political Sciences

Chief Reviewer of the Issue

Igor Nelgovsky

Full Professor, Doctor of Jurisprudence

Director of the Issue

Anisiia Tomanek

Master of Social Sciences and Cultural Studies

Table of Contents

<i>Cinca, V.M.</i> Pages of legal and moral ethnography in the work of the Bukovina Polymath founder Simeon Floria Marian, a Romanian souls' columnist on the threshold of the Great Unification: his outstanding contribution to the ideal millennium fulfillment. (in Romanian)	7
<i>Gontar, N.N.</i> Features of budget planning in state and municipal administration in the Russian Federation	37
<i>Abdrashev, R.M., Dyusebayev, T.T., Akimbayeva, A.A.</i> Legal status of an expert in criminal proceedings of the Republic of Kazakhstan. (in Russian)	46
<i>Gontar, N.N., Kapitonov, A.M.</i> Peculiarities of interpretation of liability for violation of budget legislation in the Russian Federation	57
<i>Gontar, N.N., Klekachev, N.S.</i> Strategy of social and economic development of the Republic Karelia for the period up to 2030	72

Valerius M. Ciuca

Professor, Doctor of Jurisprudence
Faculty of Jurisprudence
Alexandru Ioan Cuza University
Iasi, Romania
E-mail : valerius.m.ciuca@gmail.com

Pages of legal and moral ethnography in the work of the Bukovina Polymath founder Simeon Florea Marian, a Romanian souls' columnist on the threshold of the Great Unification: his outstanding contribution to the ideal millennium fulfillment

Abstract:

In this manner, synthesis and analysis thesis from the fragile explored field of legal ethnology, thesis “anchored in symbolic ports”, such as The Royal House of Romania (King as synecdoche of Justice), such as the royal city Iași (Romanian normative and judicial traditions), or the municipalities Alba Iulia (‘the bow and arrow’ in a ‘centennial’ socio-legal ‘iconography’), Chișinău, Galați and Târgu Mureș. Missing from this painting is the supreme symbol of historical Bucovina, Suceava, the Citadel of Moldova, which, through its polyhistor, Simeon Florea Marian (in his capacity recognized as “the first esthetician of the fairy tale, of this species of popular epic”) contributed decisively to the resurgence of the moldavian and romanian legal-moral spirit. Today, in this voivodal framework of Suceava, I live the feeling of the closed circle, with meanings that go beyond the frontiers of simple thematic conferences. Sapiential and customary literature, popular, folkloric, oral, on Simeon Florea Marian, this venerable polyhistor of romanian culture has crystallized-forever in written and hermeneutic form marked by scientific precision, they are a fertile ground and worthy of being exploited noetically and for today’s young jurists, more dedicated to jusnaturalism, perennial legal values, principles and morality, than the positive generation of ultra-formalists, legal, bordered by uncomfortable expressions of norms endowed only with text, not meaning, in the most rigid and kelsenian way with possibility. Without being an exhaustive demonstration, but only an invitation, among others, to discover the sapiential-legal values and the jusnaturalist – moralizing, spiritual one, of the romanian popular creations, in the wider, european concert, the same thesis with apoftegmatic ‘dams’, sapientogene, the present paper could only play the role of palladium, as a catalyst for possible intellectual burns in the legal field.

Keywords:

Simeon Florea Marian, legal and moral ethnography, Bukovina Polymath.

Valerius M. Ciucă

Professor, Doctor in drept
Facultatea de Drept
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”

Pagini de etnografie juridico-morală în opera fondatoare a bucovineanului polimat Simeon Florea Marian, cronicar al sufletelor românești în pragul Marii Uniri: Remarcabila lui contribuție la înfăptuirea milenarului ideal

Pagini de etnografie juridico-morală în opera fondatoare a bucovineanului polimat Simeon Florea Marian, cronicar al sufletelor românești în pragul Marii Uniri. Remarcabila lui contribuție la înfăptuirea milenarului ideal, Cluj-Napoca, în curs de apariție

Adnotare:

În acest fel, lucrări de sinteză și de analiză din domeniul firav explorat al etnologiei juridice, lucrări ”ancorate în porturi” simbolice, precum Casa Regală a României (Regele ca sinecdocă a Justiției), precum orașul regal Iași (Tradiții normative și judiciare romanesti), sau municipiile Alba Iulia (”Arcul și săgeata” într-o ”iconografie” socio-juridică centenară”), Chișinău, Galați și Târgu Mureș. Lipsa, din acest tablou, simbolul suprem al Bucovinei istorice, Suceava, Cetatea de Scaun a Moldovei, care, prin al ei polihistor, Simeon Florea Marian (în calitatea-i recunoscută de ”prim estetician al basmului, al acestei specii a epicii populare”, a contribuit decisiv la resurgența spiritului juridico-moral moldovenesc și românesc. Astăzi, în acest cadru voevodal sucevean, trăiesc sentimentul cercului închis, cu semnificații ce depășesc fruntariile simplelor conferințe tematice. Literatura sapiențială și consuetudinară, populară, folclorică, orală, pe Simeon Florea Marian, acest venerabil polihistor al culturii românești a cristalizat-o pentru totdeauna în forme scriptice și hermeneutice marcate de precizie științifică, reprezintă un teren fertil și demn de-a fi exploatat noetic și pentru tinerii juriști de astăzi, mai dedicați jusnaturalismului, valorilor juridice perene, principiilor și moralității, decât generația pozitivistilor ultraformaliști, legaliști, mărginiți de expresiile inconfortabile ale normelor dotate doar cu text, nu și cu sens, în cel mai rigid și kelsenian mod cu putință. Fără a fi o demonstrație exhaustivă, ci doar o invitație, printre altele, la descoperirea valorii sapiențial-juridice și a celei jusnaturalist-moralizatoare, spirituale, a creațiilor populare românești, în concertul mai larg, european, acela al lucrărilor cu ”îndiguiri” apoftegmatice, sapientogene, prezenta lucrare ar putea juca doar rolul de paladium, de catalizator pentru eventuale combustii intelectuale pe teren juridic.

Cuvinte cheie:

Simeon Florea Marian, etnografie juridico-morală, bucovineanului polimat.

*Motto: Principes mortales, res publica aeterna
(Tacitus, 2017)*

Introducere

În cursul Anului Centenar, anul de grație 2018, am încercat să reproduc secvențe ale gândirii socio-juridice românești concordante spiritului european al

timpului pentru a ilustra, fie și parțial, propensiunea acestui spirit față de valorile juridico-morale actuale europene. S-au adunat, în acest fel, lucrări de sinteză și de analiză din domeniul firav explorat al etnologiei juridice, lucrări ”ancorate în porturi” simbolice, precum Casa Regală a României (Regele ca sinecdocă a Justiției), precum orașul regal Iași (Tradiții normative și judiciare romanesti), sau municipiile Alba Iulia (”Arcul și săgeata” într-o ”iconografie” socio-juridică centenară”) [1], Chișinău (Suport scriptic al comunicării) [2], Galați [3] și Târgu Mureș (Ciucă, 2017; Virtuți și vicii într-un libellus diffamatorius, 2017). Lipsea, din acest tablou, simbolul suprem al Bucovinei istorice, Suceava, Cetatea de Scaun a Moldovei, care, prin al ei polihistor, Simeon Florea Marian (în calitatea-i recunoscută de ”prim estetician al basmului, al acestei specii a epicii populare” (Olteanu, 2000) românești), a contribuit decisiv la resurgența spiritului juridico-moral moldovenesc și românesc. Astăzi, în acest cadru vovodal sucevean, trăiesc sentimentul cercului închis, cu semnificații ce depășesc fruntariile simplelor conferințe tematice.

Sentimentul de cucernică plecaciune față de ilustrul nostru înaintaș este dublat de acela de grațitudine pentru un *spiritus loci* inconfundabil ce-a ghidat primii mei pași ezitanți în cariera de jurist și de intelectual devotat cetății, spiritul acestui oraș care, în anii uceniciei mele de judecător, ocupa avanscena valorii benefice a gândirii juridice românești prin nume de rezonanță, precum cele ale acestor judecători: Mihail. C. Ardeleanu, Paul Manoliu, Constantin Pojoga, Mircea Hâncu, Pavel Perju, Aurelian Târniceriu ș.a., pe care i-am evocat în propriu-mi *forum internum*, și nu numai, ori de câte ori aveam nevoie de argumente vivante în privința valorilor juridice pe care le-am susținut [4].

Vă întrebați, probabil, de ce, în aces conclav al juriștilor, evocăm opera unui preot, teolog, istoric, prim etnograf dedicat modelului inductiv, al etnografiei aplicate [5], și polimat român. În primul rând, pentru faptul dovedit că el a dorit să facă pate din această castă particulară a noastră, a juriștilor. Apoi, pentru motivul esențial al scoaterii la supafață a propensiunilor românilor din toate ținuturile lor istorice către drept, justiție și moralitate, folosind stilul literar fabulatoriu și subtilitățile metaforei, nelăsând să piară comori ale sufletului și ale creativității poporului român și răspunzând, astfel, comandamentului romantic herderian [6].

Notițe bio-bibliografice [7]

Simeon Florea Marian s-a născut la data de 1 septembrie 1847 la Ilișeștii Sucevei, părinți fiindu-i Grigore și Ruxanda Marian. Șase ani mai târziu, la 12 octombrie 1853, avea să se nască, la Șipotetele Sucevei, județul Rădăuți, un alt

bucovinean de seamă, Ciprian Porumbescu, fiul lui Iraclie și al Emiliei Porumbescu. Un prim numitor comun al lor este comuna Ilișești, unde ambii au copilărit și au studiat în clasele primare aproape concomitent, sub îndrumarea aceluiasi învățător de mare vocație, Dimitrie Cernăuțean, la așa-numita *Școală trivială* (populară) română, afiliată Bisericii parohiale prin grija preotului Dimitrie Bucevschi (Brădățan, 2007) [8]. De acolo, ambii aveau să plece curând și să-și continue studiile în urbea Sucevei, Ciprian Porumbescu la Liceul de băieți, *Griechisch-orientalisches Obergymnasium*) ce fusese recent edificat, în 1860, iar Simeon Florea Marian, la *Hauptschule* (edificiul de astăzi este sediul Muzeului de Științe ale Naturii din centrul municipiului).

În anul 1868, pe când Simeon avea 19 ani, un sătean din Ilișești îi ucide mișelește tatăl, dintr-o pricină de pământ. Tatăl lui era caracterizat ca ”Grigoraș al popii, gospodar de frunte al satului, om harnic, foarte ordonat și luminat, printre pușinii care și-au trimis copiii la învățătură (v. Gherasim Buliga)” [9]. ”La înmormântare au fost și mulți colegi ai elevului Marian, s-au adunat și oameni din împrejurimi, iar oficierea slujbei a făcut-o tatăl lui Ciprian Porumbescu, Iraclie, paroh în Stupca” [10]. În acest fel, Simeon devine ”stâlpul de sprijin” al familiei întregi. O soartă asemănătoare a avut-o, în această privință, un alt tânăr de seamă al neamului nostru, Alexandru Papiu Ilarian, al cărui tată, preotul greco-catolic Ioan Pop, din Budiu de Câmpie, jud. Mureș (azi, eponim al mării personalități pașoptiste și unioniste, Alexandru Papiu Ilarian) a fost ucis. În acest caz din urmă, asasinii și vinovații moral erau adversarii, inamicii răzbunători și sanghinari ai tânărului nostru revoluționar.

După absolvirea clasei a VII-a de liceu, ca elev privatist (f.f.) la Năsăud, unde s-a refugiat din pricina comportamentului scandalos, abominabil, al românofobului Franz Theil, poreclit *Scarabeus*, directorul școlii capitale *Hauptschule* din Suceava (Loghin, 1996) [11], diploma sau certificatul de maturitatea (*Testimonium maturitatis*) avea s-o obțină la Beiuș, oraș transilvănean cu largi reverberații unioniste, oraș ce-mi amintește și de maestrul meu spiritual, prof. dr. doc. Marțian Cotrău [12], născut în Fizișul Bihorului, dar care-a studiat și la Liceul ”Vasile Vulcan” din Beiuș, stând la Internatul Paulian al călugărilor asumpționiști [13]. Precum Simeon Florea Marian, și profesorul Cotrău (ce avea să ispășească mult în temnițele comuniste..) ar fi dorit să urmeze studii juridice, dar, în cazul ambilor, condițiile materiale s-au împotrivit. În Transilvania, ”i-a cunoscut pe tribunii Axente Sever și Simeon Balint, dar nu a reușit să-l cunoască pe Avram Iancu, eroul căruia i-a închinat culegerea de Poezii poporane despre Avram Iancu (1900)” [11, p. 9]

Desăvârșirea studiilor se petrece la Cernăuți, la Facultatea de Teologie, iar din al treilea deceniu de viață, în tânărul preot polihistor și savant se trezesc etnograful (fondatorul etnografiei românești), poetul, profesorul foarte bun pedagog, botanistul și ornitologul, politologul literat ("sufletul" *Revistei politice* sucevene), istoricul și umanistul salvator de patrimoniu cultural național.

În anul 1869, odată cu "debutul său editorial cu volumul *Poesii populare din Bucovina – Balade române culese și corese*" [9], publicat la Botoșani, creează, într-un grup de fondatori, *Societatea Literară a Junimii Studioase*, urmând, astfel, curentul de reînnoire a conștiinței naționale în rândul tinerilor, prin intermediul literaturii și artei, după modelul deja consacrat în Principatele Române și apoi în Regatul României, dar și după modelul cenaclier foarte apreciat de Alexandru Papiu Ilarian, în Transilvania, mai ales, la Sibiu și la Brașov (*Societatea ASTRA*, bunăoară). În cam același "vad" cultural, în anul 1887, Simeon Florea Marian "a fost printre fondatorii *Clubului Român* din Suceava, organizat după modelul *Casinei Germane*, unde se reuneau intelectualii grupați în jurul "Revistei politice", cu scopul "de-a întreține un cabinet de lectură și a forma un centru de întâlnire și petrecere pentru membrii săi", de a deschide "secțiuni pentru cultivarea cântării vocale și instrumentale, cum și a altor ramuri de petrecere socială, prelegeri literare și conferințe științifice." (Brădățan, 2017; Bumbac, 1906) Activitatea aceasta, precum și participarea ca membru al Societății "Junimea" din Iași (1895), "România Jună" din Viena (1905), al Societății "Dacia" (1906), al Societății "Școala Română" din Suceava, etc. i-au atras dușmăni și intrigi, cabale, ostilități din partea autorităților austriece [11]. Acest model avea să se perpetueze și-n Basarabia, chiar până la căderea comunismului.

Opera acestui dascăl (profesor de liceu la Gimnaziul Ortodox-Oriental (Nestor, 2000) [14]) este impresionantă [15], cu a sa capodoperă, "Trilogia vieții" (*Nașterea la români, Nunta la români, Înmormântarea la români*) (Marian, 1995), urmată de cele trei volume de *Sărbători la români (Cărnilegile, Păresimile, Cincizecimea)* (Marian, 2015), într-un cuvânt, patriotul care, în acest mod, a binemeritat titlul de academician în Academia Română. A meritat din plin după discursul său de recepție, intitulat *Chromatica poporului român*, laudele din discursul de răspuns, ce i-au fost adresate de marele enciclopedist român (urmaș natural al lui Dimitrie Cantemir și simbolic reper, deschizător de drumuri pentru Mihai Eminescu [16], foarte atașat, de altfel, de Suceava și de istoria sa bogată și nobilă, voevodală (Jucan, 1999) [17], dar și pentru Mircea Eliade), nimeni altul decât Bogdan Petriceicu Hașdeu: "Aducându-te aici, Academia Română umple un gol ce se simțea în rândurile noastre. Avem istorici, naturaliști, filologi, matematicieni, economiști,

poeti, publiciști, un buchet modest din câte s-au putut culege din tânăra grădină a neamului românesc, dar un etnograf în adevăratul sens al cuvântului, care să fi pătruns în toate unghiulețele, fie cât de ascunse, din traiul, din cugetul, din simțul poporului român, ne lipsea până acum. Acest etnograf, dă-mi voie a ți-o spune, june și distins coleg, singurul etnograf român, deocamdată, ești tu.” (Hașdeu, 1882) În sfârșit, a meritat cu prisosință onorurile, premiile și aprecierile unanime ale contemporanilor săi, români și străini (între care, strălucește distincția cu Ordinul ”Coroana României”, în grad de ofițer, cu ”medalia jubiliară” acordate de Regele Carol I în anul 1904). De l-am fi putut colinda, în acele vremuri romantice, i-am fi transmis și noi urarea de ”Sănătate și putere, pentru binele neamului nostru românesc și pentru spiritul bun, european, precucivioase părinte-profesor Simeon Florea Marian! *Lerului Doamne, Ler!*” (Cojocaru, 2001) [18].

Dintre multele scrieri cu caracter de necrolog, de orăție funebră, după moartea sa din 1907, pe care un cercetător român, doamna Dr. Aura Brădățan le-a cules, ca parte esențială pentru pasiunea-i de-o viață și anume salvarea memoriei acestui magnific polihistor, polimat, poligraf noi vom reține aici, cu rol pur simbolic, două:

- ”Academia pierde un membru de frunte, iar neamul românesc nu numai un vrednic păstor și apostol luminat al poporului, ci și un cărturar și scriitor iscusit, care și-a închinat partea cea mai mare de viață înălțării naționale.” (Președintele Academiei Române, Ioan Lazăr Kalinderu, 1907)
- ” Etnograful depune mare zel în a aduna tot ce se tipărise până la el, privitor la temele tratate, și mai cu seamă menține un susțin contact cu foștii elevi, ajunși unii din ei învățători ori preoți în sat, cu prieteni din toate unghiurile țării și chiar cu cercetători de peste hotare. Suceava, în felul acesta, devine un centru de mare însuflețire științifică, promovată de un singur om. Ceea ce astăzi fac institute cu zeci de cercetători, Marian, în condiții materiale foarte modeste, a realizat singur o operă grandioasă.” (Vrabie, 1968)

Adaug la acestea, cuvintele cu valoare de ferpar sau, mai bine, de orăție funebră, scrise de marele istoric Nicolae Iorga: ”Și să nu uităm încercarea lui (a lui S. F. Marian, n.m.) de a da Bucovinei o cetire culturală, în care să se amestece totuși și discuția realităților politice, să nu uităm ”Revista politică” din Suceava, care a trăit mai puțină vreme de cum merita, și cele câteva scrieri istorice ale lui. / Printre tinerii din Bucovina văd mulți oameni destoinici și ambițioși, văd și atâția ambițioși fără a fi destoinici, dar între rândurile acelor cari prin situația lor socială nu pot

ambicioasă prea mult, nu văd cine ar putea lua moștenirea liniștitului lucrător pentru cunoașterea poporului nostru care a fost părintele Marian.” (22 aprilie 1907) (Marian, 1994) [19].

Etnografia și etnologia juridică nu sunt în mod evident, particular, delimitate în opera grandioasă a lui Simeon Florea Marian. Abia se constituia știința generală; nu era timpul pentru dezvoltări particulariste. Foarte târziu, prin altă operă de pionierat, aceea a cărturarului și antropologului român Romulus Vulcănescu, s-au reflectat și-n cultura juridică română câteva teme preocupante pentru juriștii noștri, pentru sociologii și antropologii dreptului. Foarte puține. Și marele etnolog Petru Ursache a recunoscut că domeniul este deficitar, în chiar impresionanta-i creație de ”etnosofie”... (Ursache, 2014a) [20]. Cu toate acestea, încercarea evidentă a etnografului Simeon Florea Marian de evidențiere a propensiunilor populare pentru faptele, conduitele și judecățile de valoare fixate pe axa binelui și de ilustrare a numeroaselor idiosincrazii populare față de atitudinile încolăcite pe axa răului, ca dihotomie kantiană primordială și ca imemorială moștenire etno-culturală și religioasă (Marian, 1904), ei bine, toate acestea se pot descoperi oarecum lesnicios de către un ”ochi sagace” în această operă ”poliedrică” a sa. Apoi, dacă-i recunoaștem valoarea cutumiară, consuetudinară întregii colecții de norme ritualice și de organizare a vieții ce ne însoțesc, de la naștere, trecând prin căsătorie, și până la moarte, în timp obișnuit și în timp de sărbătoare, atunci am putea spune că această delimitare formală nici n-ar mai fi necesară. Ne aflăm pe temelii normative ce sunt comune spiritului juridic și moral; nu sunt simple moravuri sau *falkways*. Iată, bunăoară, ceva ce pare futil și neînsemnat, prezența lăutarilor la nuntă, cum, prin interpretare, dobândește semnificație majoră în comunitățile de români (Marian, 2000) [21]. Genul acesta minor, lăutăresc, a crescut, la rândul lui în rang. La intrarea triumfală a lui Mihai Viteazul în capitala tuturor românilor, Alba Iulia, alături i-au fost lăutarii, ”opt trâmbițași militari, executând lucrări de paradă, ostășești (Ursache, 2014b) [22]. Dar sunt și teme grave abordate, precum uzurparea [23], pustiirea [24], piromania [25], tâlhăria și furtul (mai ales cele ce însoțesc invaziile tătarilor) [26], înșelăciunea [27] și violența, omuciderea [28], cu protagoniști barbari [29], multe dintre ele având drept vectori legendele istorice ale dacilor, ale românilor din toate provinciile românești, apărute atât în publicații periodice, cât și în culegeri de-sine-stătătoare (e.g., *Legende istorice din Bucovina*).

În acest paragraf al lucrării noastre, am putea încadra suma de legende ale păsărilor, legende pe care Simeon Florea Marian le-a adunat în volumele sale sugestive, *Ornitologia* (Marian, 1883) [30] la români, și care-au stat la baza inspirației autorilor de mai târziu în ce privește extrapolarea fabulisticii narative la un mare

bestiar cu valențe simbolice și cu tâlc juridic și moral. Și Ioan Slavici s-a angajat să-i difuzeze, ”pentru binele poporului”, lucrarea în Transilvania după ce, mai-nainte, îi ceruse concursul pentru publicarea de articole în primul cotidian al românilor din Transilvania, ziarul *Tribuna* (Slavici, 1991) [31]. Bunăoară, în ediția *Ornitologiei* îngrijită de Ligia Bârgu-Georgeta, întâlnim multe astfel de povestioare, pline de haz, dar, în același timp, debordând de înțelepciune și de bune învățăminte în ceea ce privește rostul bun al unor rânduieli ale lumii.

Doar cu titlu de simplu reper cu rol de semnalizare a existenței unor asemenea ”fiefuri” de etnografie juridico-morală, completăm studiul nostru exploratoriu cu câteva sugestii. *Exempli gratia*:

1. *Avatarurile fidelităților, cu virtuți și vicii*

Povestea adulterului, una aparent facilă, benignă, mereu ”fluidă”, spumoasă și perenă și chiar redundantă în lumea noastră extrem de flexibilă în spațiul moravurilor, dar pe care se pot grefa extrapolări interesante la temele generale ale amoralității și ale volatilității, capriciilor comportamentale din spațiul public (*exempli gratia*, formarea majorităților parlamentare...) și ale consecințelor lor tardive...

”*Legenda cucului*: Pasărea, pe care o numim noi astăzi Cucu, cică nu este Cucu cel adevărat, ci soția acestuia, Sava. Cucul cel adevărat, care avea pene de aur nu se află acum pe pământ, ci-n cealaltă lume. Dintru început, cine știe când a mai fi fost și aceea, cică trăia Cucu împreună cu soția sa Sava pe pământ, dar fiindcă soția i-a fost necredincioasă, Cucu a părăsit-o. Aceasta a fost adică așa, că Sava s-a iubit cu Privighetoarea. Cucu cică prinzând-o că se iubește cu altă pasăre, s-a supărat foarte tare pe dânsa și-a muștrat-o foarte, zicându-i: ”cum de-a putut să se iubească cu Privighetoarea, c-o pasăre așa de mică și urâtă, pe când el are pene de aur?”. Apoi, după ce a muștrat-o și și-a descărcat tot aleanul inimei sale asupra ei, cică a părăsit pentru totdeauna pământul acesta plin de fărâdelege și răutate (...). Sava, cunoscându-și greșeala și voind a se îndrepta, cum a sosit Blagovișteniile (25 martie, *Zina cucului sau Buna Vestire*, n.m.) a și început a zbura și a-l căuta în toate părțile și l-a tot căutat până la Sânziene (24 iunie, n.m.), dar nicăieri nu l-a putut afla.(...)” (Marian, 1987).

2) *Corrumpere corrumpo, corruipi, corruptum* = a rugini, a descompune, a putrezi, a altera, cu figurativele: a mitui, a seduce, a denatura, a cumpăra conștiințe, a face rău ceea ce era destinat binelui public etc. etc. etc.; într-un cuvânt, rugină morală severă, năruitoare a statelor... (Ocaratoarea mita în istoria romanilor, 2018) [32].

Principiul corupției, însoțit de reflexul natural al răzbunării corupătorului față de cel corupt, cu arme personale care, dacă devin ineficiente, cunosc un adaos filial

și perpetuu, iată o temă perenă. La urma urmei, când îl ”cumperi” pe cineva, dobândești complexul lui *dominus* față de *servus*... și, în caz de dezamăgitor comportament al servului tău, dai curs unei naturale vendete... Această secvență de psihologie juridică și morală este cu măiestrie reliefată în povestioara ”Puii cioarei”, culeasă de Simeon Florea Marian în Tomul al II-lea al *Ornitologiei populare române*. Iată câteva sugestive *excerptae*:

”*Puii cioarei*: A fost odată o cioară, care nu mai avea nicicând parte de puii săi, căci în tot anul venea uliul și-i mânca. (...) În urma urmelor, după multă frământare și bătaie de cap, îi plezni prin minte că dacă se va încumetri cu uliul, acesta va avea atâta obraz pe lângă nas și nu-i va mai mânca puii. (...). (Uliul a acceptat bucuros să se încumetrească și îi făgădui să nu-i mai mănânce puii, n.m.). (...) Să-mi spui doar cum arată puii tăi, ca să-i pot deosebi de alții. – Puii mei, răspunse cioara cu mândrie, sunt cei mai cilibii și mai frumoși dintre puii tuturor paserilor de pe fața pământului. (...) Îmblând uliul, după ce s-a despărțit de cumătra sa, încolo și încoace și căutând doară ar putea afla câte una alta de rândul mâncării, nu află decât numai pui de grangură, de cucă, de mierlă și de alte paseri, adică numai pui frumoși. Cugetând că sunt puii cumetrei, nu i-a mâncat. (A doua zi, la fel, n.m.). (...) A treia zi, răzbindu-l foamea (...) dă peste un cuib cu pui de cioară. Și cum dete cu ochii de dâșii și-i văzu că sunt atât de urâți și de zăbăloși, nu mai stete mult pe gânduri (...) și cât ai scăpăra un amnar mi-i puse pre toți la inimă. (...) – Așa mi te-ai ținut de cuvânt, cumetre!... Iacă iară mi-ai mâncat puii, mâncate-ar viermii să te mănânce!... (...) D-apoi bine, cumătră, dumneata mi-ai fost spus că puii dumitale sunt cei mai frumoși pui din lume și nu niște slutenii și uriciuni pre care le-am mâncat eu! Spune-mi, nu-i așa?... (...) Eu unul mi-am ținut făgăduința, am mâncat ce-a fost mai urât, și nu ce-a fost mai frumos, după cum mi-ai spus!... (...) Cioara, foc și pară de mânie, se luă la fugă după dânsul voind să-l prindă și să-i dea o scărmanătură ca s-o țină minte cât va fi și a trăi, dacă ar fi avut să mai trăiască. (...) Atâta știu, că de atunci și până în ziua de astăzi, cum văd ciorile pre vreun uliu, totdeauna încep a se fugări după dânsul și nu se lasă până ce nu-l prind și-l omoară.” (Marian, 1883)

3) *Și-acum, eterna temă a alegerilor...*

Ochiul-boului sau *Pănțărușul*, singurul din familia *Troglodytidae*-lor sau, mai bine, impostura, veleitarismul, abuzul, înșelăciunea și suportul lor peren, viclenia, spiritul furtiv, falsificarea realității și închipuirea, un întreg buchet de ”buruieni” morale și infracționale se află, toate, concertate într-o sublimă narațiune fabulistică, fixată pe tema alegerilor, și reprodușă cu măiestrie de către Simeon Florea Marian

în al doilea volum al *Ornitologiei* sale. Aici, vom reproduce doar câteva extrase sugestive:

”*Împărățelul*: Toate paserile, câte se află în ziua de astăzi pe fața pământului și câte se vor mai fi aflat, care astăzi nu mai trăiesc, s-au adunat nu mult după facerea lumii la un loc ca să aleagă pre una dintre dânsese de împărat, carele să aibă apoi a le stăpâni, a le conduce și a le purta de grijă. Dar, ca și între oameni, așa și între paserile adunate, se iscă dispută și ceartă mare: cine să fie ales? Care de care se îngâmă mai tare, care de care se îndesă mai înainte, unele lăudându-și vița și sămânța, altele penele, altele îmblețul, altele cântecul și iar altele zborul, istețimea, priceperea și îndemânarea. Cu un cuvânt, fiecare se simțea mai presus decât celelalte, fiecare ar fi voit să fie aleasă împărat. (Au convenit să organizeze un concurs de zbor; înălțimea zborului urma să determine învingătorul, n.m.). Vulturul (Marian, 1880) [33] (...), ca unul ce este mai puternic în aripi, ca unul ce-i place a se învârti ore întregi prin înălțimea aerului și care se poate avânta mai sus decât orișicare pasere, văzând pre celelalte cum cad una după alta amețite, avântându-se cu mândrie deasupra tuturor, socoti în sumeția sa că el va rămânea acuma împărat și nu altul... Dar iată că (...) Ochiul bouului, ascuns fiind de pe pământ sub o aripă a Vulturului, ieșind pe furiș din ascunzișul său, zbură mai sus decât Vulturul. Și, pe când acuma și Vulturul, obosit fiind de atâta zbor și înălțare, se lăsă pe încetul în jos, Ochiul-bouului începu a ciripi și a cânta plin de bucurie deasupra lui. Celelalte păsări (...) umplură aerul cu glasuri strigând care mai de care: ”Să trăiască Ochiul-bouului!... Să trăiască înălțatul nostru împărat!...” (...) Însă, fiindcă multe alte paseri (... aflând despre infracțiunile-i de înșelăciune și fals, de uzurpare nedemnă, n.m.) îi țin până și-n ziua de astăzi sâmbetele, adică îl pizmuiesc și numai dacă ar putea l-ar sorbi într-o lingură de apă, de aceea Împăratul paserilor petrece mai mult prin gardurile cele spinoase, prin măracini, prin vreascuri, prin tufișe și pe la rădăcinile copacilor, pentru că numai în aceste locuri are odihnă de dânsese. Când ar petrece prin alte locuri (...), apoi, ce s-ar alege din toată împărăția lui? ... nemică!...” (Marian, 1987) [34].

4) *Independența judecătorului*

Independența judecătorului este un principiu al dreptului care își are explicațiile în nevoia societății de-a determina un centru absolut de echidistanță și integritate drept garanții ale unui proces echitabil și ale unei judecări drepte, juste, dar, pe de altă parte, se explică prin natura sapiențială și sapientogenă a celui ce ocupă ”tronul justiției”, prin calitatea sa esențială, de om liber în spirit, nesupus vreunei ierarhii, slugărnici și veninul obedienței servile fiindu-i totalmente improprii. Judecătorul nu ”servește” pe nimeni”, nu este ”ministrul” (sclavul

public, în sens roman, latin, al termenului) nimănu, el este deasupra tuturor prin forța funcției și a spiritului său și, stăpânind toate legile, este hermeneutul lor și al principiilor interpretative. Deasupra judecătorului sunt doar Dumnezeu și conștiința-i curată, nealterată, necoruptă...

Toate aceste calități și trăsături caracterologice de mai sus, ale celei mai solitare și sobre funcții publice, aceea de judecător independent și incoruptibil, precum un "șoim al rândunelelor", transcend planul fabulistic, de vom citi cu atenție basmul "Uliul rândunelelor" inserat în primul volum al *Ornitologiei* lui Marian. Iată:

"*Uliul rândunelelor*: După ce și-au ales paserile "împăratul" și după ce acum fiecare și-a căutat un loc anumit unde să trăiască și să se hrănească, iată că într-o zi s-au adunat iarăși la un loc toate acelea, care se țin de sămânța celor ce mănâncă pre alte paseri și după ce s-au adunat, ținând sesie întreolaltă, după multă vorbă și sfat s-au pus pe cale: care preste care să fie mai mare, care sub care să vie și în ce mod să se arate dușmane oamenilor? Și așa, după multă chiteală și chibzuială, s-au înțeles întru sine, ca Pajura să fie cea mai mare preste toate (...), iară sub Pajură să fie Șoimul, sub Șoim, Hultanul cel negru sau Hultanul de câmp, sub acesta Hultanul alb sau Hultanul de piatră cu grumazul gol, sub acesta (...) Hultanul de piatră cu coada vărgată, sub acesta Cilihoiul (...), sub acesta Caia, sub Caie, Uliul paserilor sau Păsărariul, iară sub acesta și cel din urmă, Uliul rândunelelor. (...) / Uliul rândunelelor însă, măcar că el dintre toate paserile adunate era cel mai mic și prin urmare ar fi avut să se supună mai degrabă decât oricare alta, știindu-se că e mai sprinten și mai dibaci dintre toate, nu voi nicidecum să se supună hotărârii obștești, ci zise către celelalte paseri (...): - Da!... cum nu!... mă voi supune și mă voi teme de voi ca și când numai voi ați fi cele mai tari și mai mari în lume!... Sunt alții de care trebuie să mă tem și cărora sunt nevoit să mă supun!... De voi nici că-mi pasă!... (...) (nedumerire, n.m.) –Cine!... nici atâta nu știți? ... și totuși vă dați de cele mai înțelepte și iscusite vietăți din lume!... Ei bine! Să vă spun eu cel mai mic și mai neînsemnat dintre voi, pre care l-ați pus în fruntea cozii... aceia de care trebuie să mă tem și cărora nu numai eu, ci și voi, cu toată istețimea și tărimea voastră, trebuie să vă supuneți, sunt pușcașii! (...) – Dacă n-ați știut-o până acum, s-o știți de acum înainte! – Ei! Dacă-i treaba astfel, apoi... ce mai atâta vorbă! Să ne despărțim de laolaltă și să nu fim mai mult la un loc, căci nici pușcașilor nu le vom putea așa de lesne cădea din dămână... (...) Uliul rândunelelor, prin priceperea și istețimea sa, a știut foarte bine cum să se scoată de sub supunerea și ascultarea care i-au fost menite, fără voia sa, de celelalte paseri din neamul lui." (Marian, 1987) [35].

5) *Idiosincraziile perene la spiritul asupritor și tiranic al dictatorilor*

Și dictatorii au, în simbolistica ornitologică culeasă de etnologul bucovinean Simeon Florea Marian, un exemplar cu care să se ”mândrească”, unul care, în folclorul nostru național, încarnează răutatea, ticăloșia, abuzul de funcție și de putere, nedreptatea și samavolnicia, non-meritul și scandalul, și reversul lor, conduita ireverențioasă, abrazivă, vituperantă și lipsită de respect sau, mai bine, vindicativă și repulsivă, expresie a nemulțumirii, a urii profunde, a sentimentului de capăt al răbdării, de pahar debordând de venin, sentiment ce încolțește, natural, dintotdeauna și pentru totdeauna în sufletele celor abuzați. Acest simbol este *Striga* (*Tyto alba*), din ordinul *Strigiformes*, ordinul aviar al bufnițelor, de care se tem toți, interpretând funebru și funest strigătu-i inconfundabil, aducător de neliniști, de anxietăți și panică, precum orice cuvânt al unui veritabil dictator...

”*Striga*: Zice că Striga dintru început a fost împărăteasă preste toate păsările din lume. Dar fiind foarte rea, mai rea chiar decât o adevărată Strigă sau Strigoaică, asuprind din cale afară pre poporul său și neîndreptățindu-l cu multe de toate, poporul, nemaiputând răbda, s-a sculat asupra ei și a voit numaidecât s-o prindă și s-o omoare. Striga, de frică ca să nu dea cinstea pe rușine și să nu i se curme viața pentru totdeauna, a spălat putina, ascunzându-se dinaintea poporului său și de atunci încoace apoi niciodată nu îmblă ziua, ca mai înainte, ci numai noaptea. (...) Și a avut toată dreptatea să se ascundă, căci până și astăzi, când văd celelalte paseri pe vreo strigă că zboară ziua, se iau după dânsa și nu se lasă până ce n-o prinde, iară după ce au prins-o nu se lasă nicidecum până ce n-o scarmână cumsecade. Aceasta e răsplata Strigei, pentru că pe când a fost ea împărăteasă, s-a arătat așa de crudă și tirană față cu supușii ei.” (Marian, 1987) [36].

2. Rolul fabulelor narrative de Simeon Florea Marian

După acest model dezvoltat de Simeon Florea Marian, să observăm, acum, extrapolând la alte animale și alte simboluri, rolul satiric și vitriolant al fabulelor narrative în raport cu multe tare morale și, mai ales, cu numeroasele infracțiuni care minează justiția, demnitatea umană, coeziunea și încrederea unei națiuni și fragilizează, dacă nu, aneantizează statul.

1) *Impostura funcției publice exercitată abuziv, egotic și egofil*

”Lupul pârcălab”, din seria basmelor românești consacrate imposturii morale a liderilor corupți ce caută în funcția publică pârgă prin care pot propăși ei și, eventual, membrii familiilor lor, este o povestire culeasă de la Petre Ispirescu, *Poveștile unchișului sfătos*, p. 287. În colecția lui Ligiei Bârgu-Georgescu (Basme cu

animale și păsări, 1987), o putem încadra în creațiile fabulistice ce sancționează, prin satiră, abuzul în serviciu, delapidarea sau concupiscenta, corupția în general.

Asinul, amenințat cu uciderea-i de către lupul flămând, găsește o strategemă de-a-l păcăli:

”*Poveștile unchiașului sfătos*: – Ascultă. Pârcălabul din satul nostru a murit; toți sătenii ar voi să fie pârcălabi și din aceasta tot satul este învrăjbit. Mai bucuros ar alege pe un străin, decât pe unul din ei. Și ca să-și împlinească dorința, mă trimise pe mine să aduc pe oricine voi întâlni. Dumnezeu mi te scoase în cale și eu te povățuiesc să nu mai întârzi și să vii cu mine. (...) Pârcălabul, cum se știe, este capul satului. Oițele, mieluşei, găinile, purceii toți sunt sub ascultarea lui. Pe fiecare zi vei putea alege câte una pentru prânzul dumitale, fiindcă pârcălabul nu este așa degeaba pârcălab. – Dacă este așa, te ascult, haide să mergem. (...) Abia ajunseră la marginea satului și asinul o rupse de fugă; lupul, după el. Țăranii, văzând că intră lupul în sat, săriră cu mic cu mare, cu ciomege, cu topoare, cu bulgări, dădură chioțe, îl loviră și luară pe lup cu câinii. Cât p-aci să-i rămână pielea pe-acolo. (...) În pădure, pe jumătate mort, lupul medită: ”– Moșii mei pârcălabi n-au fost, tatăl meu, asemenea, n-a fost pârcălab, cine mă puse pe mine a crede că eu aș fi bun de o asemenea slujbă? Rămăsei și nemâncat. Crăp de foame și de osteneală. N-are cine mă lua de coadă și să mă învârtească, până mi-o rupe coada, încai să mă aleg cu atât.” (Un călugăr pripășit prin preajmă, n.m.) n-așteptă să mai zică încă o dată lupul ceea ce credea el că-și spune numai lui însuși și făcu tocmai precum se temea lupul, că nu o să se găsească nimeni să-i facă și ăst neajuns.”

2. *Satira necenzurată, libelul defăimător și rolul lor tămăduitor pentru îndreptarea moravurilor societăților ”bolnave”*

”Tăunele socratic” sau forța ridiculizantă a satirei, a libelurilor defăimătoare dintotdeauna față de slăbiciunile omenești, de spiritul filo-infracțional și imoral. Tradiția fabulelor lui Esop și a satirelor dintr-un imaginar *Satyricon* perpetuu al lui Petronius [37], tradiția lui La Fontaine și a lui Dimitrie Cantemir (*Istoria ieroglifică și fabula satirică necruțătoare privind lupta pentru putere între Inorog și Corb, alias Cantemir și Brâncoveanu*) s-au văzut continuate la noi în întregul secol XIX, ba chiar și în secolul XX, dac-ar fi să ne gândim la *Motanul Arpagic* al Anei Blandiana. Într-o lucrare recent susținută la o conferință la Universitatea de Stat din Chișinău, exprimam următoarele:

”Secolul al XIX-lea românesc a înregistrat apogeul fabulisticii în toate provinciile istorice, de la Nistru până la Tisa. După satirele lui Antioh Cantemir [38], ctitorul Academiei Domnești din Iași (1707) și consolidarea trendului ascendent al criticii sociale moral-juridice prin moldoveanul Gheorghe Asachi

(Asachi, 1844), munteanul din Târgoviștea voievodală a Basarabilor, Grigore Alexandrescu (Alexandrescu, 1863) și bănațeanul Dimitrie Țichindeal (Țichindeal, 1975), tustrei fiind și veritabili pilăștri de bază ai templului conștiinței naționale, după aceste remarcabile fenomene, scena este ocupată de basarabeanul orheean Alecu Donici, care se desăvârșește profesional, prin calitatea de președinte al Judecătoriai Neamț, la Piatra Neamț, iar literar, prin publicațiile și funcțiunile culturale de la Iași. Aprecierile ce ne vin de la Mihai Eminescu față de această generație de aur a fabulisticii românești, în cunoscuta-i poezie *Epigonii*, lasă loc de puține comentarii. Iată câteva *excerptae*:

Văd poeți ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere / Cichindeal gură de aur, Mumulean glas cu durere, / Prale firea cea întoarsă, Daniil cel trist și mic, / Văcărescu cântând dulce a iubirii primăvară, / Cantemir croind la planuri din cuțite și pabară, / Beldiman vestind în stihuri pe războiul inimic. / Liră de argint, Sibleanu - Donici cuib de-nțelepciune, Care, cum rar se întâmpla, ca să mediteze pune / Urechile ce-s prea lungi ori coarneau de la cerb; / Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomată? / S-au dus toți, s-au dus cu toate pe o cale nenturnată. / S-au dus Pann, fiul Pepei, cel isteț ca un proverb.

Ca-n orice dezvoltare naturală, organică, acestei epoci avea să-i fie contrapuză o alta, a jurnalismului pasionant, aducând cu sine, în avanscena criticii de moravuri și de atitudini infracționale, a criticii sociale și juridice în general, caricatura, benzile desenate, până la această contemporană epocă ce limitează forța de cândva a jurnalismului prin forța directă a telematicii, a instantaneității comunicaționale și prin virulența în progresie geometrică a rețelelor de socializare, prin sloganurile extrem de sugestive, de percutante, precum acelea din cadrul manifestațiilor gigantice de stradă ale mișcării #Rezist din România anilor 2017-2018. / Cu toate acestea, viața juridică și morală a cetății nu poate aneantiza amintirea prețioasă pentru asanarea moravurilor și îngrădirea infracțiunilor a alegoriei fabuliste și a libelurilor defăimătoare de cândva. Acestea au cunoscut mulți detractori (din partea celor vizați sau a acelor care "s-au simțit cu musca pe căciulă", pentru a vorbi românește...)." (Ciucă, 2018).

Povestioara "Musca și puricele", pe care autoarea a inserat-o în colecția sa, fiind culeasă din revista *Ion Creangă*, transcrie, pe filiera primului nostru etnograf veritabil, cu adaptările revuistice și folcloristice această revistă populară, transcrie în termeni românești tocmai ideea necesarei satire, critici, libelului defăimător, jucând rolul "tăunelui socratic", ce-l mișcă din loc pe nepăsătorul animal de tracțiune. Iată:

"*Musca și puricele*: (...) – Da de ce ești ghebos, măi frate purice?"

- Da cum cioarele n-oi fi ghebos, dacă toată noaptea ridic ca robul la butuci și la bolovani și-i duc peste oameni ca să le fac drum mare pe spinare... Și tu, muscă, ce ești așa cu ochii umflați?
- Apoi cum boala nu mi s-or umfla ochii, dacă râd cât îi ziua de mare? De multe ori mă țin cu mâinile amândouă de pânțece și gândesc că dau din mine pe ochi de atâta râs.
- Și de ce râzi tu așa, muscă hăi?
- Ia, mă pun pe ochi, pe frunte, pe nas, unde se gădilă omul mai al naibii și când bietul om să mă pleznească, eu fug. Și așa, pâlindu-se singur, omului îi iese ochii de durere și de ciudă, iar mie îmi iese ochii de râs și de bucurie.” (Revista *Ion Creangă*, anul V, nr. 7, 1912) (Basme cu animale și păsări, 1987).

3. *Justiția sau echitatea (aequitas)*

Justiție în mod egal îndreptată împotriva ignoranței, stupidității, neglijenței, indolenței, incompetenței, mal praxis-ului, cum se spune acum, cât și împotriva vicleniei, înșelăciunii, simulării și disimulării, spiritului falacios profund imoral și ilegal, profund infracțional, delictual, denaturând morala publică sănătoasă. Povestirea ”Doi șoareci” este, în acest sens, edificatoare pentru propensiunea populară românească, dar și pentru aceea a culegătorului de folclor, față de buna morală publică. Iată:

”*Doi șoareci*: Odată, aproape de iarnă, s-a întâlnit un șoarece de câmp cu unul de casă. Șoarecele de câmp zise celui de casă:

- Ce-ai strâns tu pentru iarnă, că eu am făcut nouă mișini pe câmp?
- Hai de mi le arată, apoi îți voi arăta și eu pe ale mele, zise cel de casă.

Se duseră și văzură cele nouă mișini, veniră în sat, intrară într-o casă spre a vedea agoniseala celui de casă. Umblând ei fără frică prin lăzi, prin sacul cu făină, prin cel cu păpușoi, cutreierară toată casa și când era aproape să-l ferească cel de câmp pe cel de casă, văzură într-un colț al casei, stând și pripindu-se la foc, o pisică; atunci, cel de câmp îl întrebă pe cel de casă:

- Dar aia din vatră ce este?
- Este nașul nostru, zise cel de casă; când vei trece pe lângă el, să-i săruți mâna.

Când voiră să treacă și ei prin vatră, pisica (D.N.A. românească, în variantă *update*, n.m...) îi primi bucuroasă cu amândouă mâinile și-i pupă frumușel, așa că amândoi sărutară mâna nașului, și prostul și vicleanul.” (Revista *Șezătoarea*, anul X, vol. VII, 1903, p. 27) (Basme cu animale și păsări, 1987).

4. "Unde-s mulți, puterea crește"...

Forța societății civile, diversificate, "poliedrice", reactive, vii, sensibile și concentrate, unită prin ideal moral, precum, *mutatis mutandis*, #Rezist, față de dictatură și de puterea politică sau politicianistă pură, cristalizată pe o obsesie sau pe un fetiș, pe hoție, vicleșug și nemerit, unilaterală și neimaginativă, previzibilă și ignobilă, închistată și neadaptabilă, ei bine, toate aceste virtuți și vicii fixate pe entități diferite, dar definind aceeași societate și același stat, pot fi descoperite, într-o manieră concentrată și fabulistică descrise, în basmul putnean "Baba și uncheșul" și-ntr-o serie de alte basme, precum "Câinele salvat de pisică", Ariciul și vulpea", "Cu oul", dar, mai ales, în excepționalul basm ilustrativ al acestei teme, "Animalele solidare", identificat, ca atare, mai târziu, și-n Albeștii Argeșului. Iată-l prezentat în forma-i narativă:

"**Animalele solidare**: A fost odată un măgar și măgaru-ăsta s-a plictisit stând la stăpânu-su. Ce s-a gândit el, zice:

- Mă, o să plec în lumea asta, nu mai vreau să mai stau la stăpân!
A plecat el, a mers ce-a mers, se-ntâlnește c-un câine:
- Ce faci, mă, aici?
- Ce:
- -Uite, ce să fac, zice, m-a cam bătut stăpânu, zice, și ce să fac? Să fug.
- Ce:
- Hai cu mine, zice, să mergem amândoi mai departe.
- Și-uite-așa, pe drum, s-au mai întovărășit cu un cocoș, cu un ou, un rac, o albină.

Au ajuns în pădure, pe înserat și s-au adăpostit într-o casă părăsită. Peste noapte, au fost călcați de hoți. Când intră acolo, măgaru-ncepe să zbiere. Câinele începe să latre. Un hoț, de-nvălmășeala aia n-a știut ce să mai facă. S-a dus să facă focul, să se-ncălzească. Ce să vezi? Când suflă-n foc, oul a pocnit. I-a scos ochii cu cenușă. El nu mai vedea; să duce la căldare, când ia apă să se spele, racu-l apucă de degete și i le tăie. Când a văzut iel așa, s-a dus să ia prosopul să se șteargă pe ochi, acolo albina l-a-nțepat. Acum, când să iasă afară, cocoșul din pod: - Cotcodac, cotcodac! El a crezut că strigă: - Țâneți-l să-l prinz eu!

Și să te păzești, hoții au fugit, acum a ei au rămas stăpâni în casa aia. Și cred că și-acuma-s, dacă nu i-o mai fi necăjit cineva. Și atât a fost povestea." (mg. 1241 c. Albești – Argeș, 1957) (Basmе cu animale și păsări, 1987).

5. Radix, radici...rădăcină, rădăcini...

Spiritul stenic, ”rădăcinos”, așezat, al celor care nu disperă, ci rezistă și încearcă, chiar fără imediat folos sau șanse de succes, să transforme mediul lor inacceptabil sub aspect moral, într-unul bun prin prisma mai multor criterii existențiale; cu alte cuvinte, ”Fie pâinea cât de rea, tot mai bine-n țara ta...”; este o arhicunoscută maximă populară ilustrată în povestirea ”Purcelul în oi”:

”*Purcelul în oi*: Un purcel odată era alb ca ghiocul. Ce s-a gândit?

– Părul meu e tot ca lâna oilor de frumos și de alb. Cât o să stau între nespălații ăștia? Hai mai bine să fug dintre ai mei și să mă duc la oi.

S-a dus. Oile s-arătau vesele nevoie mare și-l arătau la toată lumea. Și a stat cât a stat. Dar, prietenul la nevoie se cunoaște. Uite că-ntr-o zi vine lupul în oi și se repede mai întâi la purcel, că l-a văzut mai mic. El însă s-a ținut bine; dar oile, în loc să-l apere, au fugit care încotro au văzut cu ochii. Purcelul s-a luptat ce s-a luptat cu gadița; iar pe urmă, dacă s-a văzut părăsit, s-a gândit: - I... ai mei nu m-ar fi lăsat singur! Și s-a repezit iar în turma de porci, de unde n-a mai plecat.” (Rădulescu-Codin, 1930; Basme cu animale și păsări, 1987).

Concluzii

Literatura sapiențială și consuetudinară, populară, folclorică, orală, pe care acest venerabil polihistor al culturii românești a cristalizat-o pentru totdeauna în forme scriptice și hermeneutice marcate de precizie științifică, reprezintă un teren fertil și demn de-a fi exploatat noetic și pentru tinerii juriști de astăzi, mai dedicați jusnaturalismului, valorilor juridice perene, principiilor și moralității, decât generația pozitivistilor ultraformaliști, legalști, mărginiți de expresiile inconfortabile ale normelor dotate doar cu text, nu și cu sens, în cel mai rigid și kelsenian mod cu putință. Tot pentru întărirea spiritului junimii române i s-a cerut ajutorul intelectual lui Simeon Florea Marian, ”amfitrionul” nostru magnanim de astăzi, de către un alt tânăr în momentul de referință, poetul Octavian Goga... (Goga, 1903) [39]. Fără a fi o demonstrație exhaustivă, ci doar o invitație, printre altele, la descoperirea valorii sapiențial-juridice și a celei jusnaturalist-moralizatoare, spirituale, a creațiilor populare românești, în concertul mai larg, european, acela al lucrărilor cu ”îndiguiri” apoftegmatice, sapientogene, prezenta lucrare ar putea juca doar rolul de paladium, de catalizator pentru eventuale combustii intelectuale pe teren juridic.

Surse de informații:

- Alba, I. (2018). Arcul și săgeata” într-o ”iconografie” socio-juridică centenară” Centenarul Unirea romanilor si Europa de azi. *Religie si geopolitica. II, volum colectiv*. Universitas Napocensis. Presa Universitara & Ed. Reintregirea.
- Alexandrescu, G.M. (1863). *Meditații, elegii, epistole, satire și fabule*. București.
- Asachi, G. (1844). *Fabule versuite*. Mădular Academiei de Roma și al mai multor societăți învățate. Ediția a treia, adăogită. Iași: Institutul Albinei Românești.
- Basme cu animale și păsări* (1987). Ediție îngrijită și prefață de Ligia Bârgu-Georgescu. București: Minerva.
- Brădățan, A.D. (2007). Complexul Muzeal Bucovina Suceava. *Casa Memorială Simion Florea Marian*. Suceava: Lidana.
- Brădățan, A.D. (2017). Omagiu academicianului Simion Florea Marian. La 170 de ani de la naștere. *Anuarul Muzeului Bucovinei, XLIV*, 326. Suceava: Universitatea ”Ștefan cel Mare”.
- Bumbac, V. (1906). *Societatea Clubul Român din Suceava*. În *România din Bucovina*.
- Ciucă, V.M. (2017, martie 17-18). Virtuți și vicii într-un libellus diffamatorius. Evoluții juridice în serviciul onoarei. Excerptae. În cadrul Conferinței Naționale „The Influence of Personal Data Protection within the Business Environment; New Challenges of the General Data Protection Regulation”. Târgu Mureș: Universitatea ”Petru Maior”.
- Ciucă, V.M. (2018, martie 22-23). Judecătorul și fabulistul orheean Alecu Donici, precursor al etnologiei juridice românești. *Conferința Științifică Internațională, consacrată Centenarului Marii Uniri cu genericul ”Revenirea Basarabiei în spațiul juridic românesc”*. Chișinău: Universitatea de Stat Chișinău.
- Cojocar, N. (2001). O nouă contribuție cu privire la etimologia refrenului ”Ler Doamne” în colindele românești. *Anuarul Muzeului Etnografic al Bucovinei, Făt Frumos, III*, 3. Suceava: Publismeditor.
- Cosma, V.S. (Ed.) (2013). Preotul ”folclorist”: de la combaterea ”superstițiilor” la culegerea folclorului. Studiu de caz: Simion Florea Marian. *Conferințela de vară de la Telciu, I, Telciu, 20-21 iulie 2012, Incluși și excluși. Problema identitară în epocile modernă și contemporană*. Cluj-Napoca: Editura EIKON.
- Goga, O. (1903, dec. 3). *Scrisoare către Simeon Florea Marian*. În *Simion Florea Marian și corespondenții săi*.
- Hașdeu, B.P. (1882, martie 12). *Discurs de răspuns la cel de recepție al lui Simeon Florea Marian cu ocazia primirii acestuia din urmă în Academia Română*. Apud Aura Brădățan, op.cit. (Complexul...).
- Hăulică, I. și Cotea, V.D. (Eds.) (1998). *Marțian Cotrău așa cum a fost*. Iași: Apollonia.

- Jucan, G. (1999). Mihai Eminescu despre Suceava, împrejurimile ei și câteva aspecte de etnografie. *Anuarul Muzeului Etnografic al Bucovinei. Făt Frumos, I, 1/1999*. Suceava: "Suceava".
- Loghin, C. (1996). *Istoria literaturii române din Bucovina, 1775-1918*. Cernăuți: Alexandru cel Bun.
- Marian, S.F. (1904) *Legendele Maicii Domnului. Studiu folcloristic*. Edițiunea Academiei Române. București: Institutul de arte grafice Carol Göbl.
- Marian, S.F. (1995). *Nașterea la români. Nunta la români. Însmormântarea la români. Studiu etnografic. Vol. I-III*. Ediție critică de Teofil Teaha, Ioan Șerb, Ioan Ilișiu, Text stabilit de Teofil Teaha, Editura Grai și Suflet. București: Cultura Națională (in integrum).
- Marian, S.F. (2000). *Nașterea la români. Nunta la români. Însmormântarea la români*. Ediție îngrijită de Iordan Datcu. București: Editura Saeculum I.O.
- Marian, S.F. (1994). *Oameni cari au fost. Vol. I. Studiu introductiv de Valeriu Râpeanu*. Ediție critică, note și comentarii de Valeriu Râpeanu și Sanda Râpeanu, Galați: Porto-Franco.
- Marian, S.F. (1987). *Ornitologia*. Vol. I. Apud *Basme cu animale și păsări*, Ediție îngrijită și prefață de Ligia-Bârgu-Georgescu, Ed. București: Minerva.
- Marian, S.F. (1883). *Ornitologia poporană română*. Vol I. Cernăuți: Tipografia lui R. Eckhart.
- Marian, S.F. (1880). Pajura. O eroină a poveștilor noastre. *Albina Carpaților, IV, 22-24*.
- Marian, S.F. (2015). *Sărbătorile la români (Cârniligile, Păresimile, Cincizecimea)*. Vol. I-III. *Colecția Mythos* (in integrum). Ediție îngrijită și introducere de Iordan Datcu. București: Editura Saeculum I.O.
- Nestor, O. (2000). Colegiul Național "Ștefan cel Mare" la 140 de ani de la înființare". *Anuarul Muzeului Etnografic al Bucovinei Suceava "Făt-Frumos", II, 2/2000*, 354-355. Suceava: Suceava.
- Ocaratoarea mita in istoria romanilor (2018, November 11). Retrieved January 17, 2020, from <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/ocaratoarea-mita-in-istoria-romanilor>
- Olteanu, A. (2000) *Cuvânt înainte*. În: Marian S.F. Mitologie românească. Ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de Antoaneta Olteanu. București: Paideia.
- Paul Leu. *Introducere*. Marian F.S. Legende istorice din Bucovina. Ediție îngrijită cu note și studiu introductiv de Paul Leu. Iași: Junimea.
- Rădulescu-Codin, C. (1930). *Îngerul Românului. Povești și legende din popor*. București.

- Regele ca sinecdocă a Justiției (2017) în Al. Muraru & Daniel Șandru (coordonatori), *Reîntoarcerea. După 20 de ani. Două decenii de la revenirea în țară a Familiei Regale a României*, Ed. Corint.
- Slavici, I. (1991). *Scrisoare către Simeon Florea Marian*. în Simion Florea Marian și corespondenții săi. Ediție îngrijită de Eugen Dimitriu și Petru Froicu. Cuvânt înainte de Iordan Datcu. Seria "Documente literare". București: Minerva.
- Suport scriptic al comunicării pregătite pentru Conferința științifică internațională, consacrată Centenarului Marii Uniri cu genericul "Revenirea Basarabiei în spațiul juridic românesc" (2018, martie 22-23). Academia de Științe a Moldovei. Chișinău: Universitatea de Stat Chișinău.
- Tacitus (2017). *Annales*, 3, 6, 789. Theofil Simenschy, Dicționarul înțelepciunii. Cugetări antice și moderne. Ediția a doua, augmentată și corijată. Ediție îngrijită după manuscris și prefață de I. Opreșan. București: Saeculum Visual.
- Țichindeal, D. (1975). *Fabule și moralnice învățături*. București: Facla.
- Tradiții normative și judiciare romanesti. Reevaluări după o sută de ani de unitate națională. Conferință „România. Cultură și civilizație”, 19.VII.2018. În cadrul Cursurilor de vară, pentru studenții străini. Iași: Univ. „Al.I. Cuza”.
- Ursache, P. (2014a). *Antropologia, o știință neocolonială*. Ediție revăzută de autor. Cluj-Napoca: EIKON.
- Ursache, P. (2014b). *Etnoestetica sau mic tratat de estetică a artelor oralității*. Ediție revăzută și augmentată de autor. Cluj-Napoca: EIKON.
- Virtuți și vicii într-un libellus diffamatorius (2017). Evoluții juridice în serviciul onoarei. Excerptae. Volum colectiv Protecția datelor cu caracter personal, coordonatori: Irina Alexe, Dragoș-Nicolae Ploesteanu, Daniel-Mihail Șandru. București: Editura Universitaria.
- Vrabie, G. (1968). *Folcloristica română: Evoluție, curente, metode*. București: Editura pentru Literatură.

Note

- [0] Tacitus. *Annales*, 3, 6: "Domnitorii sunt muritori, pe când țara e eternă", apud Theofil Simenschy, Dicționarul înțelepciunii. Cugetări antice și moderne.
- [1] Key speaker: "Chipul Cuvântului și chipul judecătorului în sentenții românești. "Arcul și săgeata" într-o "iconografie" socio-juridică centenară", Conferința Internațională dedicată Centenarului unității românești, Universitatea "1 Decembrie", Alba Iulia, 15 mai 2018. Vezi și "Chipul Cuvântului și chipul judecătorului în sentenții românești. "Arcul și săgeata" într-o "iconografie"

socio-juridică centenară”, in Centenarul Unirii romanilor si Europa de azi. Religie si geopolitica, Vol. II, volum colectiv, Universitas Napocensis. Presa Universitara & Ed. Reintregirea, Alba Iulia, 2018.

- [2] Suport scriptic al comunicării pregătite pentru Conferința științifică internațională, consacrată Centenarului Marii Uniri cu genericul ”Revenirea Basarabiei în spațiul juridic românesc”, Academia de Științe a Moldovei, Universitatea de Stat Chișinău, în perioada 22-23 martie 2018, Judecătorul și fabulistul orheean Alecu Donici, precursor al etnologiei juridice românești. Contribuții la redactarea Rezoluției Conferinței transformate in Congres ad hoc pentru unificarea științelor juridice româno-basarabene.
- [3] Aequitas și officium pietatis, valori juridice romane asociate unionismului românesc, decantate în ”retortele” pașoptiste europene, Conferință, în cadrul Colocviului Internațional ”România și Italia. Cultura comună a memoriei ultimilor 100 de ani. Memorie și identitate în dialogul româno-italian: spații simbolice, aspecte juridice, istorice și filosofice”, organizat de Centrul de Studii Internaționale și Drepturile Omului din cadrul Institutului Transfrontalier de Studii Internaționale și Justiție Penală al Universității «Dunărea de Jos» din Galați, cu colaborarea Facultății de Istorie, Filosofie și Teologie a aceleiași instituții de învățământ superior, a Institutului de Cercetări Juridice «Acad. Andrei Rădulescu» din București al Academiei Române, Associazione degli Studiosi di Diritto Internazionale ed Europeo din Roma, Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția, Accademiei di Romania din Roma, Institutului «Eudoxiu Hurmuzachi» pentru românii de pretutindeni, Centrului de Documentare Europeană de la Universitatea «Dunărea de Jos», împreună cu Fondazione Ugo Spirito e Renzo De Felice di Roma, Galați, 23-24 nov. 2018. Vezi și volumul colectiv aferent Colocviului, publicat de Editura Aracnee, Roma, 2018
- [4] Exempli gratia:
„Calea neprihăniților” sau calea judecății celor virtuoși (justorum). Despre (ne)studiul deontologiei judiciare. Prosopopeea romanistă, canonică și cutumiară a Codului civil napoleonian. Dedicatie carbonnieriștă pentru revista Timpul, la Bicentennarul acestei opere”, secțiune în cadrul cărții intitulate „Despre juriști”, Ed. Universul Juridic, București, 2017, pp. 119-130, sub editarea doamnelor Raluca Bercea și Alexandra Mercescu;
”Statul de drept și legile Justiției. Elogiu rațiunii judecătorului independent. Habermas sau Pescatore ?” Interviu realizat de doamna Ioana Ene

- Dogioiu, Senior editor la publicația electronică Ziare.com, cu Valerius M. Ciucă 01.XI.2017 ;
- „Despre dubla misiune, de profesor si de judecator”, in Vasile Lucian Arhire, Ghici cine vine la cină, Ed. Iasi, interviu cu Valerius M. Ciucă, transcris într-un capitol al cărții, în Vasile Arhire, Ghici cine (re)vine la cină, Vol. I, Ed. Junimea, Iași, 2017, pp. 219 et sq.;
- Despre justitie si judecatori. Interviu, Ed. Universitară, București, 2010, 270 pag., coautor;
- Deontologie judiciară. Syllabus, Ed. Sedcom Libris, Iasi, 2009, 300 pag., coautor;
- La justice française de la justice statistique à la négation de la justice (coautori Marc Richevaux, Brice Mankou), ISAM, Caietul științific 6, Chisinau, 2014;
- L'idée européenne d'indépendance du juge et son impact dans les démocraties émergentes, coautor, ISAM, Caietele Institutului de Studii Administrative, nr. 4, Chisinau, 2011;
- ”Juriștii sunt titularii Infernului. Trăiesc în infernul relațiilor umane”, interviu, Revista electronică Cuzanet, 02.II.2017;
- De nouveau, sur la „laisse d'un chien de garde”. Sur l'équité du juge ou la „transgression” méthodique et légitime, Paris, pentru Buletinul colectiv al Bicentenarului Baroului, 2010 si pentru Le cahiers de l'ULCO, Saint Omer, decembre, 2013;
- „Despre transgresivitatea judecatorilor”. Intervi, Juridice. Ro, in dialog cu Dan Stoica, 2010;
- „Judecătorii. Intervi”, în revista „Forumul judecătorilor”, nr. 1/2010, București;
- Valerius M. Ciucă in dialog cu Andrei Savescu. Despre judecatori, învățământul juridic și justiție, 1 iulie 2011, Juridice.ro;
- Despre creativitatea judecatorului si rolul lui in constructia unei noi culturi juridice europene, „Curierul judiciar” nr. 7/2010, pp. 367 sq.;
- Valerius M. Ciucă în dialog cu Dan Stoica despre drept, judecatori și eleganta juris, 16.11.2008 | JURIDICE.ro
- [5] ”Începându-și ucenicia sub influența școlii romantice creată de Vasile Alecsandri, reorientându-se și perfecționându-se la cea științifică a lui B.P. Hașdeu, S. Fl. Marian marchează un nou moment în dezvoltarea folcloristicii și, mai ales, în crearea etnografiei românești. Dacă Alecsandri, Hașdeu. G. Dem. Teodorescu, Mozes Gaster ș.a. purced de la teoretizarea științei

folclorice la cunoașterea propriu-zisă a folclorului, Marian a făcut calea inversă. El a plecat de la investigarea concretă, nemijlocită, multilaterală a creației literare orale spre interpretarea științifică a acesteia, deschizând astfel calea unor cercetători ca Tudor Pamfile, Artur Gorovei ș.a.” (Paul Leu)

- [6] ”Pe de altă parte, din postura de ”intelectual”, de om învățat a cărui muncă avea și pronunțate conotații patriotice (în sensul că preotul trebuia să lucreze pentru rădicarea și luminarea poporului și pentru propășirea culturii naționale), preotul apare în postura de persoană care are acces la zestrea culturală și spirituală a națiunii. În efervescența Romantismului și în prelungirea tezelor herderiene și ale exemplelor date de frații Grimm și alții ca ei, preotul avea datoria patriotică, pe de o parte, și responsabilitatea științifică, pe de altă parte, de a nu lăsa astfel de ”comori” să piară.” (Cosma, 2013, p. 66)
- [7] Pentru o tratare detaliată și nu rareori în termeni poetici (e.g., ”Un pui de bucovinean în școala germană”; ”Prigonit în propria țară, pribeag prin Transilvania”; ”Autorul cărții de aur a țăranului român, în cultura lumii” etc.), a se vedea Cap. I, ”Simion Florea Marian, o viață în slujba culturii neamului românesc”, în Aura Doina Brădățan, Fondul memorial-documentar Simion Florea Marian din Suceava. Istoric. Contribuția la cultura română (Teză), Muzeul Bucovinei, Ed. Karl A. Romstorfer, Suceava, 2013, pp. 21-53. Este o lucrare recenzată de Prof. Dr. Mihai Iacobescu, sub titlul sugestiv pentru valoarea ei, și cu referire la autoare, doamna Aura Doina Brădățan, ca la o ”vestală slujind într-un templu”. A se vedea, în acest sens, titlul eponim în Suceava. Anuarul Muzeului Bucovinei, XLI, Editura Universității ”Ștefan cel Mare” din Suceava, 2014, pp. 365-368.
- [8] Tehnoredactare Iuliana Roșca: ”Simion Florea Marian învață să scrie și să citească de-abia la 12 ani (...) într-o căsuță micuță căreia i s-ar șede orice să fie numai școală nu... Școala e numai o clasă. Odaia școlii e atât de mică, încât punându-se copiii ca scrumbiile în poloboace, totuși n-ar încăpea mai mult de șizeci... Într-o asemenea odăiță e vai și amar de copiii românilor, scria Marian, după două decenii de la absolvire.” (Brădățan, 2007, 6).
- [9] Aura Brădățan, op. cit. (Complexul...), p. 7.
- [10] Prof. Univ. dr. Ion Popescu-Sireteanu, ”Studiu introductiv. Simion Florea Marian în amintirile contemporanilor”, în Muzeul Etnografic al Bucovinei, Suceava, Simion Florea Marian în amintiri, mărturii, evocări..., Antologie, text stabilit, note, tabel cronologic și bio-bibliografic de Petru Froicu și Eugen

Dumitru, Postfață de prof. Drd. Nicolae Cârlan, Editura "Suceava", 1997, p. 8.

- [11] I. Popescu-Sireteanu, loc. cit., p. 8: "(...) elevilor români le era foarte sever oprit de a vorbi întreolaltă românește. Și dacă totuși se întâmpla ca oarecare elev român să vorbească în limba sa, atunci i se anina de cât un chip de măgar tăiat din hârtie ori zugrăvit pe pe o tablă de lemn, de care era legată o ață. Și măgarul acesta trebuia să-l poarte elevul român în cursul întregii săptămâni până sâmbătă. Sâmbătă elevii din toate clasele erau chemați la un loc și toți aveau dreptul de a scuipa asupra păcătoșilor români, care aveau chipurile de măgari la gât. Va să zică, pentru vorba românească, îi rușinau și-i scuipau pe copiii români (Loghin, 1996, 33)
- [12] Valerius M. Ciucă, "În memoria unui bihorean de seamă, fiu adoptiv al Iașului, prof. dr. doc. Marțian Cotrău", in <http://juridice.ro/essentials/480/in-memoria-unui-bihorean-de-seama-fi-u-adoptiv-al-iasului-prof-dr-doc-martian-cotrau>, reproducere a articolului din Rev. Epifania, nr. 30/2014
- [13] "După terminarea școlii primare, "Doamna" le-a spus părinților mei că "băiatul e bun la carte" și "să-l dea mai departe". / Așa am ajuns la Liceul "Samuil Vulcan" din Beiuș, unde, datorită unor profesori de excepție, mi s-au deschis porțile culturii. Pe lângă instrucția liceală, am beneficiat și de contribuția educativă și culturală a călugărilor asumpționiști de la Internatul Paulian. Figura de prim plan în acest internat era Père Merloz, personalitate de o vastă cultură, dublată de o mare capacitate charismatică. Pe de altă parte, de la Père Nicolas, am deprins, toți interniștii, gustul pentru drumeție. În acest mediu francofon, pe lângă completarea cunoștințelor de limba și literatura franceză, am găsit și motivațiile de-a respinge ideologiile extremiste care circulau atunci, mai ales printre tineri." (Hăulică și Cotea, 1998, p. 12)
- [14] "Înființarea Gimnaziului Ortodox-Oriental din Suceava este un proces firesc al trezirii conștiinței de sine a românilor din Suceava și împrejurimi. Această școală este văzută, cu luciditate, nu ca un dar venit din partea ocupanților, ci ca o izbândă a obștii românești din Suceava. Că românii din Bucovina (ca, de altfel, și cei din Transilvania, și din Basarabia, n.m.) au fost nevoiți să înfrunte planurile ingineresti de deznaționalizare ale ocupanților prin îndepărtarea de propria credință și de propria limbă nu este de mult o noutate. Și totuși, nu poți să nu te înfiori citind o ordonanță a autorităților din Viena din 1816: "Nici un național român nu se va primi în învățământ, dacă nu va jura înainte că se leapădă de credința ortodoxă."... (Nestor, 2000, pp. 354-355)

- [15] ”Unul din cei mai buni pedagogi, blândul nostru catehet”, cum avea să-l caracterizeze un absolvent al Liceului Greco-Oriental, azi Colegiul Național ”Ștefan cel Mare” din Suceava (Marian, 1995, p. 159).
- [16] I. Popescu-Sireteanu, loc. cit., p. 10: ”Este interesant să aflăm că în casa socrilor săi din Siret a fost și Eminescu (cum crede Lucian Costin). Unul din marii oaspeți ai familiei Marian la Suceava ar fi fost Mihai Eminescu, în timpul când acesta o vizita pe sora sa Aglaia sau când își vizita prietenii: Vasile Bumbac și Ștefan Dracinschi. Când a dat mâna cu el, mama a rămas fără glas: ochii lui erau adânci, privirea pierdută parcă, iar mâna rece ca a unui mort (Maria Cărăușu) Eugen Dimitriu crede că Eminescu ar fi fost oaspete al familiei Marian în 1885.”
- [17] Suceava e pentru el Vatra așezării Moldovei, stupul de unde au pornit roiurile care au împoporat Țara de Jos, mormintele domnilor, vechea sa capitală, Mitropolia sa veche (...) – Căci acolo e sfânta Cetate a Sucevei, scaunul domniei vechi cu ruinele măririi noastre, acolo scaunul firesc al unui mitropolit care în rang de neatârnare era egal cu patriarhii, acolo sunt moaștele celor mai mari dintre domnii români, acolo doarme Dragoș, împlânzitorul de zimbri, acolo Alexandru întemeietorul de legi, acolo Ștefan, zidul de apărare al creștinătății. (...) Reținem două strofe din primul poem citat (Ștefan cel Mare, eboșă de poem, n.m.), atât pentru frumusețea evocării, cât și pentru tăria de diamant a expresiei: Ce zgomot de bucium și arme, ce val! / Când Ștefan se suie călare pe cal / Răspunde Suceava din urmă, / Și nimeni nu știe cum tu ai ajuns / Să știi de ce munții săgeată-ai pătruns - / Și a codrului cale se curmă. / Răsună pământul de tropotul des, / De-atâta oștire de munte, de șes, / Răspunde sunare de nouri; / Cu sunet de bucium la munte și plai, / C-o oaste întreagă călare pe cai, / Cu steaguri cu semne de bouri. (Jucan, 1999, pp. 200-201)
- [18]: Forma din colinde provine de la modul imperativ prezent al verbului care este valere!, adică ”Fii sănător!”, sau cu înțeles mai propriu vorbirii populare, ”Să fii sănătos!”, cum se urează frecvent în tradițiile de iarnă. (Cojocar, 2001, 87-90)
- [19] Nicolae Iorga. ”XXXIV. Un cercetător al vieții poporului românesc. (Marian, 1994, 175)
- [20] Din păcate, unele secvențe n-au fost suficient acoperite; la discipline (Etnojuridica, Etnomuzicologia, Medicina populară, Știința alimentației), concepte (Familie, Rudenie, Neam, Rasă), tehnici ale extazului și ocultăției (magie, exorcism, sacru, profan) voi reveni. (Ursache, 2014, 8).

- [21] LĂUTARII. Nunta e un act de bucurie și veselie. Prin urmare, nu există nici o nuntă românească cel puțin în Bucovina, la care să nu fie și lăutari (Lăutarii se mai numesc altmintrelea în Bucovina și scripcari, de la scripcă, violină; apoi zicari – în ținutul Dornei-; în Transilvania, ceterași, de la ceteră, zicălași, de la a zice, a cânta). Excepție de la regula generală se face doar numai atunci, când unul dintre dâșii a mai fost odată căsătorit și, prin urmare, nu vor să mai facă multă sfară în țară; aceștia fac nuntă tăcută, adică fără lăutari. De altmintrelea, fie fidențații cât de sărmani, trebuie să aibă măcar câte o pereche de lăutari. Cel ce face nuntă fără lăutarinu e bine privit de consătenii săi, din contră, e ținut de om zgârcit, cărpănos și morocănos, care nu voiește ca și alții să aibă parte de bucuria și veelia lui. Despre astfel de oameni se și zice apoi că nu fac nuntă, ci praznic. / Cum că lăutarii sunt uzitați nu numai la românii din Bucovina, ci pretutindeni, la toți românii, ne putem încredința, afară de experiența de toate zilele, încă și dintr-o mulțime de balade, precum și alte cântece poporane (I.T. Burada, *O călătorie în Dobrogea*, p. 178: Pe Stăncuța mi-o lua / Lăutari el își tocmea / Mare nuntă mai făcea / Fericit cu ea trăia.), apoi și din următoarele proverbe, care sunt foarte răspândite: Cu lăutari și cu masă / Aduci pe dracu în casă. Sau: Cu lăuta și cu toaba / Adusei în casă gloaba (A. Pann, op.cit., t. II, p. 111). / În Bucovina, e datină ca atât părinții miresei cât și mirele să tocmească una sau mai multe părechi de lăutari. / Lăutarii tocmiți de părinții miresei cântă numai la mireasă și anume de sâmbătă sara, când se pornește nunta și până duminica sara, când pleacă mireasa de la părinții săi la casa mirelui. Ai mirelui însă cântă de sâmbătă sara și până se sfârșește uncropul (paharul dulce și ospățul oferite de mire a oua zi după cununie, n.m.) și nu numai la mire, ci și la mireasă. Lăutarii mirelui trebuie să petreacă pe mire atât atunci când acesta se duce după mireasă, cât și atunci când duce mireasa acasă și să cânte tot timpul cât stă mirele la părinii miresei. (Marian, 2000, 165-166).
- [22] Cu aparoția lăutarului, începe comercializarea și decăderea cântecului tradițional. Se pierde din obișnuința cântecului ca dar (...) Se știe că Mihai Viteazul s-a însoțit de muzicanți când a intrat triumfal în capitala tuturor românilor, Alba Iulia. Documentele depun mărturie pentru opt trâmbițași militari. Ei executau muzică ostășească, de paradă. După o cunoscută informație a lui D. Cantemir, doina era adaptată la ritmuri avântate și războinice. (Ursache, 2014.b, 54-55)
- [23] S. Fl. Marian, *Legende istorice din Bucovina, op. cit.* ("Movila lui Răzvan", pp. 158-162, "Ștefan-Vodă", pp. 50-54, "Ștefan-Vodă și turcii", pp. 55-64).

- [24] Ibid.: "Dealul Leahului" (între Rădăuți și Horodnicul de Jos, n.m.), pp. 153-154.
- [25] Ibid.: "Cetatea Tătarilor", pp. 143-152, "Pietrele Muierilor", pp. 139-142, "Întemeierea Sucevei", pp. 6-10.
- [26] Ibid.: "Românii și tătarii", "Românca și tătarii", "Dodul și tătarii", "Găina și Cucușul", "Cetatea tătarilor", "Pietrele Doamnei", "Dragoș-Vodă", "Comoara îngropată" etc.
- [27] Ibid.: "Ștefan-Vodă și Tolpa", pp. 65-70.
- [28] Ibid., "Dealul lui Ivan", pp. 178-179.
- [29] Ibid., "Comoara îngropată", pp. 47-49: "Multe și mari neplăceri, neajunsuri și daune au trebuit să sufere românii în timpurile trecute. Și nici nu e mirare, după ce țările locuite de dânșii erau hățașul tuturor popoarelor barbare și păgâne, care veneau din părțile răsăritului și trecând ca niște locuste hămisite printr-însele pe ce puneau mâna pus era. / Și românii de multe ori, văzând că nu era alt chip de scăpare, luau tot ce aveau mai scump îb spate și apucau drumul spre codru, unica lor mântuire la vreme de mare nevoie și grea strâmtorare..."
- [30] A mai vorbi despre însemnătatea literaturii poporane cred că, nu este de trebuință, căci în ziua de astăzi nu mai sta nimene la îndoelă cum că literatura modernă, trebuie să se întemeieze pe cea poporană, scoțându-i la lumină și întrebunțându-i toate comorile cele mari, bogate și frumoase ale literaturii poporane pentru redicarea edificiului literaturii moderne. Tote națiunile, cari au o literatură au purces astfel și de aceea au propășit așa de departe. Numai la noi acest adevăr abia târziu a izbutit a fi recunoscut; ... se începuse clădirea dela acoperiș în jos! Dar' în fine am ajuns și noi la cunoștința adevărului, și aceasta prin impulsul unui bărbat, care a scos la lumină o parte din comora nesecată a literaturii poporane și ni-a zisu: Faceți întâi cunoștință cu traiul poporului, cu datinele lui, cu credințele lui și mai ales cu limba lui cea dulce, frumoasă și bogată, și pe această temelie trainică zidiți monumentul literaturii naționale! Este oare de trebuință să mai zic cum că acest bărbat este Dl. V. Alecsandri?" (Marian, 1883, 3)
- [31] Ioan Slavici, "Scrisoare către Simeon Florea Marian", în Simion Florea Marian și corespondenții săi, Ediție îngrijită de Eugen Dimitriu și Petru Froicu, Cuvânt înainte de Iordan Datcu, Seria "Documente literare", Editura Minerva, București, 1991, pp. 340-341: "Sibiu, 9 aprilie 1884. Cristos a înviat, cucernice părinte, / Veți fi aflat de prin ziare că eu m-am însărcinat cu redacțiunea unui ziar quotidian ce se va înființa aici de un consorțiu în care

ne-am grupat tot oameni mai mult ori mai puțin independenți (...) Una dintre cele mai de căpetenie preocupări ale noastre e de a avea aici un centru de lucrare literară și îndeosebi de a publica prin tipografia ce-am înființat-o cărți menite a deveni populare și a răspândi astfel gustul de citire și în general cultura în popor. / Mă simt dator a vă informa despre aceasta și a vă ruga să vă uniți cu noi în această lucrare. (...) / Vă rugăm totodată să binevoiți a ne trimite corespondența ori a vă pune în înțelegere cu alții, care-ar fi dispuși să ne trimită, fie din Cernăuți, fie din alte părți ale Bucovinei. Prea mult ne-am bucura, dacă ni s-ar trimite și știri mărunte despre evenimente de interes pentru publicul român, adunări, serbări publice, cazuri de moarte și nenorociri, stări economice etc. (...) / Mulțămindu-vă de mai înainte pentru binevoitorul concurs și felicitându-vă pentru premiul primit de la Academie, rămân al d-voastre devotat amic Ioan Slavici, Krantz-Gasse nr. 16". "Sibiu, 28 aprilie, 1884. Iubite amice, / Îți mulțumesc pentru scrisoare și pentru concursul binevoitor ce-mi promiți. Din "Ornitologie" poți să-mi trimiți vreo 20 de exemplare deocamdată. Voi căuta eu să le vând. / Exemplare am trimis în Bucovina, nu mi-au venit însă până acum abonamente. Sper că ne vor veni pe viitor. De la mai mulți ni s-au înapoiat exemplarele. Astfel de la T. Stefanelli. Îi voi trimite lui anume din nou. (...)” (Slavici, 1991, 340-341)

- [32] A se vedea și Matei Udrea, "Ocărâtoarea" mită în istoria românilor": "Românii târâie de veacuri după ei tinicheaua obiceiurilor necinstite. Explicațiile acestor apucături – șocante pentru occidentali, îndrăgite de băștinași, generatoare de sărăcie și nedreptate – trebuie căutate adânc în trecut, până la începuturile țării române." / „Nicio descriere nu se poate apropia de adevăr când este vorba să-i înfățișeze pe slujbașii din Țara Românească. Nemăsurata lor imoralitate, ticăloșia – acesta este cuvântul potrivit – îndurerează și umple omenirea de silă.“ / Acesta este portretul funcționarilor din țările române făcut la începutul secolului al XIX-lea de Louis Langeron, nobil francez angajat ca ofițer în armata țarului pe parcursul războiului ruso-turc dintre 1806 și 1812. De atunci au trecut 200 de ani, dar felul în care se comportă destui dintre administratorii statului român, de la clasa politică și până la simpli funcționari, poate da impresia că Langeron a trecut ieri prin România. (...) / În memoriile sale, contele francez Louis Langeron descoperea, acum 200 de ani, o explicație a mentalității locuitorilor de pe aceste meleaguri: „Mai înrâuriți de către grecii din Fanar, căci un mare număr se află stabiliți la București, mulți boieri din Țara Românească au josnicia acestora, lăcomia lor, cruzimea lor și, totodată, credința pe care o au

ei față de turci“. Mărturia e importantă pentru că vine din partea unui străin care n-avea în comun cu românii decât faptul că ajunsese aici ca ofițer al unei armate de ocupație (cea rusească). / Jurnalul contelui, citat de Neagu Djuvara în „Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne“, e cutremurător. Langeron era complet bulversat de această lume pe care n-o înțelegea, așa cum occidentalii nu reușesc s-o înțeleagă nici acum. / „Cuvintele ordine, dreptate, cinste, onoare sunt adesea uitate în Țara Românească. Aici, toate slujbele se cumpără, adică se plătește dreptul de a săvârși orice crimă fără a fi pedepsit. Fiecare slujbă, în scurt timp, îl îmbogățește pe cel care o cumpără, dar, după un an, trebuie s-o părăsească sau s-o lase altuia – căci încă un abuz al acestei cumplite cârmuiri (n.r. – fanariotă) este ca un slujbaș să nu stea niciodată mai mult de un an într-o slujbă, oricare ar fi ea; atunci vine la București, unde se dedă unui lux neînfrânat și de prost-gust, risipește la iuțea rodul jafurilor sale și, după doi ani de stat degeaba, mai cumpără o slujbă, se îmbogățește din nou de pe urma ei, ca să vină iar în capitală și să trăiască tot pe picior mare. Acesta este cercul vicios al boierilor din Țara Românească“, explica Langeron. / După cum se poate constata, într-o formă sau alta, sistemul s-a perpetuat până azi.” (<https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/ocaratoarea-mita-in-istoria-romanilor>, 11 noiembrie 2018)

- [33] Cu toate acestea însă trebuie să însemnez că numirea de ”pajură” se aplică de cătră poporul român mai mult numa pasărilor uriașe și năzdrăvane, pe care nu le cunoaște din vedere, și chipurilor acvilei de pe monede, pe când păsările cunoscute naturaliștilor sub numele de *Aquillae*, românii nu le numesc pajure, ci parte vulturi, parte cu alte numiri. / Cum că acest soi de păsări se numește de cătră români *vulturi*, ne putem încredința și din următorul pasagiu, pe care-l scoatem dintr-o poveste din România. (Marian, 1880, IV, 22, 347-351; Marian, 1880, IV, 23-24, 362-364)
- [34] S.Fl. Marian, *Ornitologia...*, *op.cit.*, Vol. I, p. 306, apud *Basme cu animale și păsări*, Ediție îngrijită și prefață de Ligia-Bârgu-Georgescu, Ed. Minerva, București, 1987, pp. 173-174.
- [35] S. Fl. Marian, *Ornitologia...*, *op.cit.*, Vol. I, p. 306, apud *Basme...*, *op. cit.*, pp. 193-195.
- [36] S. Fl. Marian, *Ornitologia...*, *op.cit.*, Vol. I, p. 306, apud *Basme...*, *op. cit.*, pp. 196-197.
- [37] Valerius M. Ciucă, loc.cit, „Virtuți și vicii într-un libellus diffamatorius. Evoluții juridice în serviciul onoarei. Excerptae”, în volumul colectiv

Protecția datelor cu caracter personal, coordonatori: Irina Alexe, Dragoș-Nicolae Ploesteanu, Daniel-Mihail Șandru, Editura Universitaria, București, 2017.

- [38] Vasile Alecsandri, Satire și alte poetice compuneri de prințul Antioh Cantemir (publicate în periodice).
- [39] Bpesta, 3 dec. 1903. / Mult stimată domnule părinte, / Un grup de tineri călăuziți de dor de muncă am înființat acum un an și jumătate revista Luceafărul. Încurajați din toate părțile și băgând de seamă că munca noastră e rodnică ne-am hotărât să mergem înainte, lucrând și mai departe în vederea aceluiași scop: propovăduirea gustului de-a ceti în publicul nostru și educația literară-artistică a tinerei generații de la noi. / Credem că ne veți ierta pentru îndrăzneala noastră, rugându-vă să binevoiți a ne da și d-voastră sprijinul moral. Am dori să avem în numărul prim, care se pune sub tipar la 15 dec. Nou, și un articol mai scurt de d-voastră. (...) / Împlinindu-ne rugarea de-ați face o mare bucurie și ne-ați deobliga foarte mult, mai cu seamă că și pe st. Sfinția-voastră vă leagă oarecari amintiri de origină de țara din care vine această respectuoasă rugămintă. / Primiți, vă rugăm, mulțumirile noastre anticipative și încredințarea adâncei noastre stime. (Goga, 1903, dec. 3, 144-145)

DOI: 10.47451/jur2021-02-001

EOI: 10.11244/jur2021-02-001

Nina N. Gontar

Associate Professor

Candidate of Sciences in Jurisprudence

Department of State and Municipal Administration

North-West Institute of Management

The Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration

St Petersburg, Russia

E-mail: ninagontar@mail.ru

Features of budget planning in state and municipal administration in the Russian Federation

Abstract:

The author of the article examines the issues of budget planning in state and municipal administration. Attention is paid to the analysis of the correlation of its features and problems in the current economic crisis. It is concluded that the analyzed problems of budget planning form a new dynamic space of municipal management, which is aimed at constant adaptation to the changing and expanding regulatory field of public administration. This does not lead to minimizing the features of municipal management but to their constant increase in both volume and quantity. In the course of the study, comparative and historical methods of analysis were used. The materials of the article are intended for Russian and foreign specialists in the field of research of state and municipal planning on the territory of the Russian Federation.

Keywords:

budget planning, state and municipal management, local budget, revenues of municipal budgets, features of budget planning.

Нина Николаевна Гонтарь

доцент, кандидат юридических наук

Кафедра государственного и муниципального управления

Северо-Западный институт управления

Российская Академия народного хозяйства и государственной службы

Санкт-Петербург, Россия

E-mail: ninagontar@mail.ru

Особенности бюджетного планирования в государственном и муниципальном управлении в Российской Федерации

Аннотация:

Автор статьи рассматривает вопросы бюджетного планирования в государственном и муниципальном управлении. Актуализируется внимание к анализу соотношения его особенностей и проблем в условиях текущего экономического кризиса. Делается вывод,

что анализируемые проблемы бюджетного планирования формируют новое динамичное пространство муниципального менеджмента, которое направлено на постоянное адаптирование к меняющемуся и дополняющемуся регламентационному полю государственного управления. Это ведёт не к минимизации особенностей муниципального менеджмента, а к их постоянному увеличению как в объёмах, так и самом количестве. В ходе исследования применялись сравнительный и исторический методы анализа. Материалы статьи предназначены для российских и зарубежных специалистов в области исследования государственного и муниципального планирования на территории Российской Федерации.

Ключевые слова:

бюджетное планирование, государственное и муниципальное управление, местный бюджет, доходы бюджетов муниципальных образований, особенности бюджетного планирования.

Introduction

Budget planning in state and municipal management is an important segment of the overall management of financial flows in any organization of this economic sector. As you know, the management of the local budget is based on the budget plan. The main function of budget planning is to formulate a goal and the tasks that follow from it.

Since budget planning is inextricably linked to the planning of the socio-economic development of any municipality, both plans are directly interrelated. So, they are developed in parallel with each other and adopted simultaneously.

The main target areas of budget planning are:

- 1) forecasting the amount of financial resources required to support the planned activities;
- 2) forecasting the financial consequences of the implementation of plans and programs;
- 3) identify opportunities for implementing various measures within the local budget (Kovaleva, 2009).

In the context of the development of market principles of management, the functions of local authorities are expanding and becoming much more complex. The reforms are particularly focused on the lower level of the budget system because it is the budgets of municipalities that need to be given special attention. Management practice confirms that budget planning at the municipal level is the basis of financial support for the development of each Russian Federation's subject. Municipal budget funds are an important source of financial resources needed to address issues of local and regional importance. The level of subject

socio-economic development is determined by the amount of the revenue part of the municipality budget, as well as the degree of its balance.

In the area of responsibility of local self-government there are several urgent and priority issues:

- economic and social development of the territory,
- investment attractiveness of the given territory,
- quality of life of the local population,
- infrastructure equipment of this municipality,
- environmental protection (Bykova, 2016).

It should take into account that the availability of their financial resources allows municipalities to independently:

- determine the main, priority areas;
- solve the problems specific to the given territory;
- accumulate funds for their intended use.

The general purpose of the research was to identify the features of budget planning in state and municipal administration in the Russian Federation at the current difficult stage of the country's development in the era of sanctions pressure.

Based on the goal, the following tasks were set:

- analyze the basic principles of the formation and execution of the local budget;
- identify and justify the main problems of budget planning.

To solve the tasks set, historical, comparative and logical research methods, which contributed to the objective analysis of the studied processes, were used.

The study used the European Charter of Local Self-Government, the Budget Code of the Russian Federation, as well as the work of Russian specialists in the field of budget planning in state and municipal administration N.N. Bykova, M.V. Bagrov, N.A. Istomina and others.

1. Principles of formation and execution of the local budget

According to the European Charter of Local Self-Government, the municipalities autonomy should be ensured not only by state support but also by the financial independence of local self-government bodies. The main part of the financial resources “should be supplemented by local taxes and fees, in respect of which municipalities have the right to set rates, benefits, and taxation procedures

in the limits permitted by law” (European Charter of Local Self-Government, 1985).

With a fairly active process of transformation and development of budget planning in the Russian Federation, the issue of full provision of local self-government bodies with financial resources that are necessary for the execution of an ever-increasing number of powers assigned to them remains practically unresolved, which is constantly emphasized by the heads of local government bodies. To solve fundamental and up-to-date issues of local significance, in compliance with numerous traditions, the executive and representative authorities of the municipality need significant financial resources.

As you know, it is the local budget that serves as the basis for fulfilling the expenditure obligations of the municipality. The rights and powers, assigned to local self-government bodies by the Budget Code of the Russian Federation, the Federal Law “On General Principles of the Organization of Local Self-Government in the Russian Federation”, allow them to dispose of local financial resources (Bagrov, 2013). According to the Budget Code of the Russian Federation, a budget is a form of formation and expenditure of funds intended for financial support of the tasks and functions of the state and local self-government (Budget Code of the Russian Federation, 1998). In other words, the local budget is “a fund in which the financial resources of the municipality are concentrated, the formation, approval and execution, the control of the execution of which is carried out by the authorized bodies of local self-government” (Bagrov, 2013).

To clearly understand the nature and complexity of municipal budgeting, it is necessary to consider its main functions:

- 1) formation of funds of financial resources intended for financial support of the activities of local authorities. The financial resources of state and local government bodies consist mainly of tax and non-tax revenues, as well as gratuitous transfers (Gryaznova et al., 2012);
- 2) distribution and use of these funds among the branches of the national economy that relate to budget financing items;
- 3) control over the financial and economic activities of enterprises, organizations and institutions subordinate to these authorities (Kislitskaya, 2013).

It should take into account that the formation and execution of the local budget is based on clearly defined principles briefly defined in the article by N.N. Baranov:

- independence;
- the completeness of the reflection of revenues, expenditures and sources of financing of budget deficits;
- balance;
- efficiency of the use of budget funds;
- total (aggregate) coverage of budget expenditures;
- transparency (openness) (Bykova, 2016).

Thus, according to the principle of independence of municipal budgets, local self-government bodies have the right to independently implement the budget process, bearing full responsibility for its implementation. The organization of the budget process makes it possible to identify possible ways and means to improve the management of state and municipal finances as much as possible. This is since the process is an integral element of all areas of financial and budgetary activities of government bodies at the state and municipal level. It should note that changes in the economic, social and financial policy of the state at a particular stage of the country's development significantly affect the budget process (Agayan et al., 2014).

2. The main problems of budget planning

The peculiarities of budget planning in state and municipal management give rise to the need to consider it following national trends. It makes the possibility to identify the main problems of budget planning at the level of the constituent entities of the Russian Federation.

1. The lack of sufficiently clear regulation of many aspects and issues of budget planning in federal laws and other legal acts, as well as private amendments to them. There is a rather urgent need to regulate the concepts, requirements, procedures and other elements of budget planning in national legal acts. The lack of such regulation leads to uncertainty in the functioning of budget planning. In 2013-2016, amendments were made to the Budget Code of the Russian Federation. Thanks to them, many important legal provisions in the field of budget planning were defined:

- the requirement for the regional budgets formation for three years is established;
- the need to develop long-term budget forecasts is fixed;
- the provisions that characterize the state programs of the subjects of the Russian Federation (previously long-term target programs of the Russian Federation's subjects) are detected (Istomina, 2015).

However, for the full development of budget planning in the regions, taking into account the tasks, it is necessary to introduce norms regulating the program classification of expenditures, which “should become the dominant budget classification if the government intends to increase the efficiency of expenditures based on the program budget” (Afanasyev et al., 2010).

2. There is an urgent need to introduce fundamental innovations defined by national conceptual documents and decisions into the planning practice (Istomina, 2015). The reform of budget planning in Russia has been in an active stage for about 13 years. Unfortunately, it is necessary to state that the introduction of budget planning new principles in different regions of the country goes in different directions.

3. The complexity of a reasonable and reliable calculation of the planned volumes of regional budget revenues in the context of instability of the national and regional economy in the context of the economic crisis caused by the cascade of sanctions applied to the Russian Federation over the past three years. This causes significant deviations in the actual indicators of regional budget revenues from the plan approved by the law on the budget of the subject of the Russian Federation. Several laws are passed during the year to amend the initial budget figures. According to A.I. Povarov “the poor quality of forecasts of the main budget parameters, the imperfection of the inter-budget policy violates the rhythm of the execution of the budgets of the subjects of the Russian Federation” (Povarova, 2013).

4. There is still insufficient experience in forecasting the need for public services in various types, which creates problems in designing planned justifications for budget allocations. The transition to planning based on the volume of state and municipal services and the determination of the standard cost of a service unit has determined the need to predict the need for the volume of services itself (Istomina, 2015).

5. The level of interaction between the state authorities of the regions and the divisions of the federal structures in the country subjects remains insufficient. It should also note that it remains difficult to obtain the necessary data for drawing up draft budgets. Researcher O.V. Kuznetsova notes the difficulty in achieving the task of effective interaction between the federal centre and the subjects of the Federation (Kuznetsova, 2010). This problem mainly concerns the interaction between regional financial authorities and divisions of the Federal Tax Service of Russia.

6. Objectively different levels of development of budget planning in the regional municipalities, including heterogeneous personnel composition and professional activities experience of municipal administrations' specialists. For planning regional and local budgets, the traditional practice is the interaction of regional executive authorities with local self-government bodies. At this level, the problem of personnel training arises.

7. The actual imbalance of interests of regional financial authorities and economic entities whose activities provide tax revenues to the regional budget (Istomina, 2015).

Thus, these problems of budget planning form a new dynamic space of municipal management, which is aimed at constant adaptation to the changing and expanding regulatory field of public administration. This does not lead to minimizing the features of municipal management but their constant increase both in volume and in quantity.

Discussion

The study of the main problems of budget planning in the Russian Federation identifies issues that can be investigated not only in the national field of jurisprudence but also at the international level:

- What innovative methods and tools can be used to improve public budget planning?
- What legal basis should be created for the effective implementation of forecasting the demand for services as part of their planning?
- What is the set of legal documents that can solve the actual imbalance between the interests of the regional financial authorities and economic entities which provide income tax revenues in the regional budget?

The solution to these issues in countries with a similar legal system will help you to simulate the way out of the crisis not only in the economic and legal system of the Russian Federation but also in many countries that are experiencing similar problems.

Conclusion

It was confirmed in the study course that the issue of full provision of local self-government bodies with financial resources that are necessary for the implementation of an ever-increasing number of powers assigned to them remains, unresolved with a fairly active process of transformation and

development of budget planning in the Russian Federation. To solve fundamental and up-to-date issues of local significance in compliance with numerous traditions, the executive and representative authorities of the municipality need significant financial resources.

The organization of the budget process makes it possible to identify possible ways and means to improve the management of state and municipal finances as much as possible. This is since this process is an integral element of all areas of financial and budgetary activities of government bodies at the state and municipal level.

However, despite the apparent external paradox, the problems of budget planning form a new dynamic space of municipal management, which is aimed at constant adaptation to the changing and expanding regulatory field of public administration. This does not lead to minimizing the municipal management features but to their constant increase both in volume and in quantity.

Thus, the analysis of budget planning features in the state and municipal administration in the conditions of the ending but, at the moment, the continuing economic crisis is one of the most important areas of the work of economists and researchers.

References:

- Afanasyev, M.P. et al. (2010). Program budget: goals, classification, and design principles. *Financial Journal*, 3, 5-18. Moscow: Research Financial Institute. (in Russian)
- Agayan, S.A. et al. (2014). Actual problems of formation of the revenue part of municipal budgets. *Management of Economic Systems: Electronic scientific journal*, 3 (63), 2-14. (in Russian)
- Bagrov, M.V. (2013). Municipal budget: concept and functions, analysis of the structure and features of the budget process. *Fundamentals of Economics, Management and Law*, 6 (12), 8-13. (in Russian)
- Budget Code of the Russian Federation. No 145-FL.* (1998, July 31). Ed. in 2016, November 30. Retrieved December 11, 2020, from <http://base.consultant.ru> (in Russian)
- Bykova, N.N. (2016). Features of planning and execution of the municipal budget. *Young Scientist*, 28, 366-368. (in Russian)

- European Charter of Local Self-Government. No 122.* (1985, October 15). Retrieved December 12, 2020, from <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007a105> (in Russian)
- Gryaznova, A.G. et al. (2012). *Finance: textbook.* 2nd ed. Moscow: Finance and Statistics. (in Russian)
- Istomina, N. A. (2015). Typical problems of budget planning in the subject of the Federation: characteristics and consequences. *Bulletin of the South Ural State University. Series "Economics and Management",* 2, 9, 50-57. (in Russian)
- Kovaleva, T.I. (2009). *Budget policy and budget planning in the Russian Federation.* Moscow: KnoRus. (in Russian)
- Kislitskaya, N.A. (2013). Formation and development of the financial and budgetary base of municipalities (on the example of Rostov-On-Don). *Management of Economic Systems: Electronic Scientific Journal,* 50 (2), 1-17. (in Russian)
- Kuznetsova, O.V. (2010). Regional budgets and inter-budgetary relations in the context of the crisis. *Regional Studies,* 2 (28), 32-41. (in Russian)
- Povarova, A.I. (2013). Regional budgets-2014: problems of formation and implementation. *Problems of Territory Development,* 1 (75), 45-56. (in Russian)

DOI: 10.47451/jur2021-03-001

EOI: 10.11244/jur2021-03-001

Ruslan M. Abdrashev

Doctor of Law, Professor

Department of Criminal Law and Law Enforcement

D.A. Kunaev Eurasian Law Academy

Almaty, Kazakhstan

E-mail: rusabdr@mail.ru

Talgat T. Dyusebayev

Doctor of Philosophy in Law (PhD), Associate Professor

Department of Criminal Law and Law Enforcement

D.A. Kunaev Eurasian Law Academy

Almaty, Kazakhstan

E-mail: dussebaev-talgat@bk.ru

Ainur A. Akimbayeva

Master of Science in Law

Taraz Innovation and Humanities University

Taraz, Kazakhstan

E-mail: ainura-akimbaeva@mail.ru

Legal status of an expert in criminal proceedings of the Republic of Kazakhstan

Abstract:

The article reveals the problematic issues of the appointment and production of forensic examinations in the criminal procedure legislation of the Republic of Kazakhstan. The authors of the article analyzed the norms of the criminal procedure law, as well as the current state of judicial and investigative practice on the appointment of expert examinations. In the process of analyzing the criminal procedure law, a comparison of the legal status of ‘expert and specialist’ in the legislation of Kazakhstan was also made. The analysis will allow the legislators of the post-Soviet countries to take into account the shortcomings described in the construction of the norms of the criminal procedure law. For example, an analysis of the norms of the criminal procedure law shows that today the expert is deprived of the opportunity to go beyond the list of questions. The foregoing leads to the fact that some aspects important for the investigation remain without consideration. This negatively affects the resolution of the tasks of the criminal procedure law.

Keywords:

expert; specialist; forensic examination; legal status; pre-trial proceedings.

УДК: 343.1(574)

Руслан Муратханович Абдрашев

доктор юридических наук, профессор

Кафедра «Уголовного права и правоохранительной деятельности»
Евразийская Юридическая Академия им. Д.А. Кунаева
Алматы, Республика Казахстан
E-mail: rusabdr@mail.ru

Талгат Турашевич Дюсебаев
доктор философии в области права (PhD), доцент
Кафедра «Уголовного права и правоохранительной деятельности»
Евразийская Юридическая Академия им. Д.А. Кунаева
Алматы, Республика Казахстан
E-mail: dussebaev-talgat@bk.ru

Айнур Алимхановна Акимбаева
магистр юридических наук
Таразский инновационно-гуманитарный университет
Тараз, Республика Казахстан
E-mail: ainura-akimbaeva@mail.ru

Правовой статус эксперта в уголовном судопроизводстве Республики Казахстан

Аннотация:

В статье раскрыты проблемные вопросы назначения и производства судебных экспертиз в уголовно-процессуальном законодательстве Республики Казахстан. Авторы статьи проанализировали нормы уголовно-процессуального закона, а также современное состояние судебно-следственной практики по вопросам назначения экспертиз. В процессе анализа уголовно-процессуального закона также проведено сравнение правового статуса «эксперта и специалиста» в законодательстве Казахстана. Проведенный анализ позволит законодателям стран постсоветского периода учесть изложенные недостатки в конструировании норм уголовно-процессуального закона. К примеру, анализ норм уголовно-процессуального закона показывает, что на сегодняшний день эксперт лишен возможности выходить за перечень вопросов, которые указывает в постановлении следователь. Изложенное влечёт к тому, что некоторые важные для расследования аспекты остаются без рассмотрения. Это негативным образом влияет на разрешение задач уголовно-процессуального закона.

Ключевые слова:

эксперт; специалист; судебная экспертиза; правовой статус; досудебное производство.

Вступление

Вступившие в силу с 1 января 2015 г. новый Уголовный и Уголовно-процессуальный кодексы Республики Казахстан кардинальным образом изменили представление о правовой системе Казахстана, которая в

настоящее время существенным образом отличается от правовых систем стран постсоветского периода, которая в настоящее время представляет собой *своеобразный микс англо-саксонской и романо-германской систем права*. С принятием нового уголовно-процессуального закона видоизменились многие традиционные институты уголовно-процессуального права. Впервые в Республике Казахстан сделан шаг по ликвидации стадии возбуждения уголовного дела, существенному упрощению предварительного расследования, введению новых правовых институтов и норм, ранее не характерных для отечественной правовой системы (Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан от 04.07.2014).

Безусловно, законодательное решение, направленное на ликвидацию стадии возбуждения уголовного дела, стало неожиданным для юридической общественности – как для теории уголовного процесса, так и для правоприменительной деятельности. Изменилась роль и значение судебной экспертизы в решении задач уголовного судопроизводства.

Целью исследования является выявление проблем правового регулирования деятельности судебного эксперта в уголовном судопроизводстве Казахстана. Для выполнения этой цели авторы предлагают решить следующие задачи:

- исследовать роль судебной экспертизы в решении задач уголовного судопроизводства;
- исследовать правовой статус эксперта в уголовном судопроизводстве Казахстана;
- исследовать соотношение понятий «заключение эксперта» и «заключение специалиста».

В работе использованы следующие общенаучные методы: диалектический, анализ и синтез составных частей, отдельных категорий, обобщение и классификация. Из специальных методов правовых исследований были использованы: сравнительно-правовой, психологический, социологический, исторический, системно-структурный, формально-логический и другие. Дополнительной методологической основой для выработки научных категорий явились законы формальной логики и лингвистики.

Авторы опирались на исследования, проведенные авторами, указанными в списке использованной литературы, на анализ современной

экспертной практики, а также на Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан.

Проблемы правового регулирования деятельности эксперта в уголовно-процессуальном законе Республики Казахстан

За последнее время в юридической литературе появилось много работ, в которых рассматриваются вопросы специальных знаний в раскрытии, расследовании и предупреждении различных видов преступлений. Основные положения института специальных знаний достаточно подробно были исследованы в работах, как казахстанских, так и зарубежных процессуалистов и криминалистов. Среди многочисленных исследований можно выделить труды Т.В. Аверьяновой, Л.Е. Ароцкер, А.Ф. Аубакирова, Р.С. Белкина, Б.М. Бишманова, Ж.Р. Дильбархановой, А.Н. Васильева, С.П. Варениковой, А.Р. Волынского, А.Я. Гинзбурга, В.И. Гончаренко, Е.Г. Джакишева, А.В. Дулова, С.Е. Еркенова, А.М. Зинина, Е.П. Ищенко, А.А. Исаева, В.Я. Колдина, В.К. Лисиченко, Н.Т. Майлис, С.П. Митричева, В.А. Образцова, И.Л. Петрухина, Е.Р. Россинской, Н.А. Селиванова, М.С. Строговича, Г.И. Поврезнюка, Б.Х. Толеубековой, К.Н. Шакирова и других.

Указанные исследователи внесли достаточно большой вклад в науку криминалистику и уголовно-процессуальное право. Вместе с тем, в юридической литературе содержатся различные трактовки специальных знаний. Несмотря на это, «...все авторы едины в том мнении, что это знания в науке, технике искусстве или ремесле, и для их применения необходимы как знание предмета, так и профессиональный опыт, умение использовать научно-технические средства и методы для обнаружения, фиксации, изъятия и исследования доказательств, оказания различных видов помощи следователю, работнику органа дознания в раскрытии и расследовании преступлений» (Петрунина, 2006, 158).

Верно отмечено А.Н. Оркиным: «...для обнаружения, собирания, исследования и оценки доказательств общих юридических познаний чаще всего оказывается недостаточно» (Оркин, 1988, 3). Высококвалифицированное расследование преступлений трудно представить без использования специальных знаний. В связи с интенсивным развитием в настоящее время науки и техники возникают новые виды профессиональной деятельности человека, что порождает новые специальности и возможности для следственной и судебной

практики по использованию специальных знаний в доказывании (Коваленко, 1990, 7).

Действующее уголовно-процессуальное законодательство предусматривает возможность использования двух направлений специальных знаний в форме участия специалистов в производстве следственных действий и оперативно-розыскных мероприятий; производства экспертиз. «В криминалистической литературе отмечается, что выбор той или иной формы специальных познаний должен быть тактически обоснован. В первую очередь необходимо учитывать существенность устанавливаемого факта. Если факт, устанавливаемый с использованием специальных познаний, является доказательственным, т.е. может быть использован как аргумент в процессе последующего доказывания, как средство подтверждения или исключения выдвинутых при расследовании версий и особенно когда признакам, на основе которых этот факт устанавливается, может быть дано различное объяснение, необходимо производство экспертизы» (Криминалистика, 2001, 374).

Несмотря на важность применения специальных знаний в раскрытии и расследовании преступлений, в связи с принятием УПК Республики Казахстан обострились противоречия, связанные с использованием законодателем понятийного аппарата.

Предлагаем поэтапно разобраться в проблемах правового регулирования деятельности судебного эксперта, начиная с изменений в стадиях уголовного процесса.

Вопрос о допустимости производства экспертизы, как и ряда других следственных действий, в стадии возбуждения уголовного дела дискутировался на протяжении нескольких десятилетий.

Высказывались различные, порой диаметрально противоположные точки зрения. Одни авторы были за максимальное расширение перечня следственных действий, допустимых на этой стадии, поскольку это обеспечивает быструю и качественную предварительную проверку и достоверность её результатов, а следовательно, законность и обоснованность возбуждения уголовного дела. Другие категорически против этого возражали, поскольку такое расширение ведет, по их мнению, к стиранию грани между стадиями возбуждения уголовного дела и предварительного расследования.

Новый Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан, с одной стороны, разрешил эту проблему, а с другой - создал ряд других

проблем, в том числе и коллизионного характера. Ликвидация стадии возбуждения уголовного в новом УПК Республики Казахстан изменило представление о понятии, сущности и значении судебной экспертизы в уголовном процессе, которая в ст. 184 утратившего силу УПК Республики Казахстан, наряду с осмотром, выемкой предметов и документов, относилась к следственным действиям, производство которых было допустимо до возбуждения уголовного дела.

При этом обоснованием производства рассматриваемых следственных действий до возбуждения уголовного дела являлось отсутствие в них элемента существенного ущемления конституционных прав граждан. Если стадия возбуждения уголовного дела представляла своего рода фильтр для принятия законных процессуальных решений, то судебная экспертиза выполняла роль средства, необходимого для обеспечения законности при принятии процессуальных решений по уголовным делам.

С другой стороны, далеко не каждая судебная экспертиза могла быть назначена на данной стадии. Очевидно, например, что недопустимо проведение судебно-психиатрической экспертизы, поскольку она сопряжена с множеством весьма существенных ограничений (помещение в стационар и пр.), да и по времени она может быть очень продолжительной. Помимо изложенного, помещаемый в стационар на момент назначения экспертизы не имел никакого правового статуса, а значит, был бесправным. Уголовно-процессуальному кодексу Республики Казахстан был известен только правовой статус подозреваемого лица. Как же разрешен этот вопрос в новом УПК?

В настоящее время судебная экспертиза теряет свое предназначение, поскольку в новом Уголовно-процессуальном кодексе (ст. 179 УПК РК) началом досудебного расследования (ранее использовался термин «предварительное расследование») является регистрация заявления, сообщения об уголовном правонарушении в Едином реестре досудебных расследований либо проведение первого неотложного следственного действия. Отсутствие конкретизации следственных действий указывает на то, что следователь уполномочен провести любые неотложные следственные действия, в том числе использовать аналог судебной экспертизы – заключение специалиста.

Очередной новеллой в уголовном судопроизводстве Казахстана является введение института сделки о признании вины, а также упрощенной формы производства по уголовному делу. В качестве негативных

последствий, которые могут последовать, отмечается возможность самооговора обвиняемого, решение вопросов виновности лица уже на стадии предварительного расследования. В этой связи возможны формализм в сборе фактических данных, адаптация следователя к ускоренным процедурам производства предварительного следствия путем замены одних следственных или процессуальных действий другими (в нашем случае заключения эксперта на заключение специалиста).

Для уголовного судопроизводства Казахстана долгое время были характерны такие формы предварительного расследования, как предварительное следствие и дознание. На сегодняшний день (с момента принятия нового УПК РК) предварительное расследование может быть окончено в таких формах, как: досудебное расследование в форме дознания; предварительного следствия; протокольной форме. Большую популярность в практической деятельности приобретает ускоренное досудебное расследование по уголовным делам. В качестве негативного момента можно отметить возможность проведения ускоренного досудебного расследования по тяжким преступлениям, если собранными доказательствами установлены факт преступления и совершившее его лицо, полное признание им своей вины, согласие с размером (суммой) причиненного ущерба (вреда) (ст. 190 УПК РК).

Принимая во внимание обязательные сроки проведения ускоренного досудебного расследования (должно быть закончено в течении 15 суток), прогнозируется тенденция к максимальному использованию специальных знаний в форме заключения специалиста, как аналог заключению эксперта. Таким образом, применение специальных научных знаний (посредством назначения соответствующих видов судебных экспертиз) в ряде случаев отходит на второй план, приводя к вероятности допущения судебных и следственных ошибок.

Сравнительно-правовой анализ понятий «заключение эксперта» и «заключение специалиста» показывает, что законодатель не дает полного определения вышеуказанным понятиям, называя их документами. Вместе с тем, доказательственное значение заключения специалиста выглядит убедительнее, поскольку под ним понимается официальный документ. Как известно, грамматическое значение «официального документа» в русском языке очень многообразно. Чаще всего, под ним понимается документ, составленный, выданный или находящийся в обороте государственных

органов, учреждений, организаций и предприятий, отвечающий определенным требованиям.

Анализ правоприменительной деятельности органов уголовного преследования свидетельствует о недооценке и негативном отношении субъектов правоприменения к заключению специалиста, как одному из видов фактических данных по уголовным делам. Первым шагом, свидетельствующим о придании важности доказательственного значения заключения специалиста, стало внесение изменений в ст. 84 УПК РК от 13 декабря 1997 г., предусматривающих уголовную ответственность специалиста в случае заведомо ложного заключения. В последующем, в ч. 2 ст. 111 нового УПК РК заключение специалиста, наряду с другими фактическими данными (в том числе и с заключением эксперта), законодательно отнесено к разновидности доказательств по уголовным делам.

Таким образом, законодатель разрешил дискуссионные вопросы, связанные с признанием заключения специалиста в качестве доказательства по уголовным делам. Исходя из нововведений, возникает вопрос, не ставит ли законодатель знак тождества между понятиями «специальные знания» и «специальные научные знания»? Несмотря на огромную значимость судебной экспертизы в проведении быстрого и полного раскрытия и расследования уголовных правонарушений, необходимо отметить, что как в доктрине, так и в правоприменительной практике судебно-экспертной деятельности остается множество дискуссионных вопросов относительно правового статуса эксперта.

В настоящее время эксперт выступает в качестве самостоятельного субъекта уголовного процесса, обладающего собственными процессуальными обязанностями и правами, которые отличают его от иных субъектов права. В новом УПК, как и в УПК РК от 13 декабря 1997 г., исходя из смысла ст. 79 УПК РК, экспертом является незаинтересованное в деле лицо, обладающее специальными научными знаниями (хотя по мнению ряда ученых, разграничение специальных знаний и специальных научных знаний формально). При этом правовой статус эксперта, изложенный в ст. 79 нового УПК РК, полностью воспроизводит положения ст. 83 УПК РК от 13 декабря 1997 г. (Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан от 04.07.2014).

Лицо, привлекаемое в качестве эксперта, должно соответствовать таким признакам, как отсутствие заинтересованности в исходе дела, а также

наличие специальных научных знаний. В отличие от процессуального положения дознавателя, следователя, судьи, в отношении которых законодатель оперирует термином «независимость», правовой статус эксперта в УПК РК явно ограничен, что указывает на формальность участия эксперта в реализации задач уголовного судопроизводства (беспристрастное, быстрое и полное раскрытие и расследование уголовных правонарушений).

Однако, право на инициативные действия, несомненно, занимает важное место в системе прав эксперта при производстве экспертизы. Но, как всякое право, оно останется чисто декларативным, если закон не предусмотрит мер реализации этого права, если ему не будут соответствовать чьи-то обязанности по реализации инициативных предложений эксперта. Так, в соответствии с гипотезой, указанной в п. 5 ч. 3 нового УПК РК эксперт, по согласованию с органом, назначившим экспертизу, в пределах своей компетенции вправе давать заключение по выявленным в ходе судебно-экспертного исследования обстоятельствам, имеющим значение для дела, выходящим за пределы вопросов, содержащихся в постановлении о назначении судебной экспертизы. В свою очередь, нежелание следователя согласовывать постановку дополнительных вопросов можно расценивать как наложение запрета на экспертную инициативу. Эксперт не может выйти за пределы поставленных ему на разрешение вопросов, тем самым устранить недостаточно компетентную формулировку вопросов со стороны следователя.

Таким образом, на основании изложенного мы пришли к следующим выводам. На сегодняшний день уголовно-процессуальное законодательство Республики Казахстан нуждается в изменениях, поскольку эксперт лишен возможности выходить за пределы тех вопросов, которые излагаются следователями при назначении судебных экспертиз. В этой связи часть 1 ст. 79 УПК Республики Казахстан изложить в следующей редакции: «1. В качестве эксперта может быть вызвано незаинтересованное в деле лицо, независимое от органов уголовного преследования и обладающее специальными научными знаниями. Иные требования, предъявляемые к лицу, которому может быть поручено производство экспертизы, устанавливаются частью первой ст. 273 настоящего Кодекса».

Заключение

Таким образом, несмотря на принятие нового УПК Республики Казахстан, многие процессуальные вопросы, связанные с правовым статусом эксперта и специалиста, назначением и производством экспертиз, остались неразрешенными. В первую очередь, хотелось бы отметить ошибки законодателя при конструкции дефиниции «заключение специалиста». Полагаем о нелогичности включения в определение «заключении специалиста» понятие «официального документа», поскольку такая трактовка дает преимущество заключению специалиста перед заключением эксперта. Заключение эксперта всегда имело приоритет перед заключением специалиста при оценке фактических данных по уголовным делам. В первую очередь, это обусловлено тем, что заключение эксперта представляет собой проведение исследования лицом, имеющим специальные научные знания, тогда как заключение специалиста исходит от лица, не обладающими специальными научными знаниями. Знания специалиста ограничиваются специальными не научными познаниями, в связи с чем заключение эксперта всегда выглядит убедительней. В этой связи мы предлагаем разработать новые дефиниции «заключение специалиста» и «заключение эксперта» через призму специальных научных знаний и специальных познаний. Это позволит разрешить дискуссионные вопросы уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан, который необоснованно отдает предпочтение заключению специалиста при оценке доказательств по уголовным делам. Мы не претендуем на безупречность сделанных выводов, однако полагаем, что предложенные нами рекомендации и выводы представят интерес для специалистов в области уголовно-процессуального права и судебной экспертизы.

Список источников информации:

- Абрашев, Р.М., Бекбасарова, Т.Ж. (2015). Дискуссионные вопросы применения специальных научных знаний в контексте принятия нового уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан. *Вестник Сибирского юридического института ФСКН России*, 4 (21), 56-59.
- Алимова, Э.А. (2019). Проблемы участия специалиста в современном уголовном процессе Республики Казахстан. *Вестник криминалистики*, 1 (69), 59-66.

- Коваленко, Е.Г. (1990). *Использование экспертных знаний в деятельности органов внутренних дел по предупреждению хищений социалистического имущества: Учебное пособие*. Киев: КВШ МВД СССР им Ф.Э. Дзержинского.
- Кодекс Республики Казахстан. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан от 4 июля 2014 года № 231-V (с изменениями и дополнениями по состоянию на 04.09.2021 г.)
- Оркин, А.Н. (1988). *Использование специальных познаний при расследовании пожаров*. Хабаровск: Хабаровская высшая школа МВД СССР.
- Петрунина, А.Б. (2006). *Противодействие расследованию преступлений в сфере незаконного оборота наркотиков и криминалистические методы его выявления и преодоления*. Диссертация канд. юрид. наук. Москва.
- Русалова, Н.С. (2020). *Особенности правового регулирования назначения и производства судебных экспертиз в уголовном судопроизводстве России и Республики Казахстан*. Вестник Уральского юридического института МВД России, 1 (25), 9-14.
- Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан от 04.07.2014: Практическое пособие (2015). Алматы: «Издательство «Норма-К».
- Шакиров, К. (2016). *Судебная экспертология: проблемы и решения (от теории – к практике)*. Алматы: Қазақ университеті.
- Яблоков, Н.П. (ред.) (2001). *Криминалистика: Учебник*. 2-е издание. Москва: Юристъ.

DOI: 10.47451/jur2021-02-002

EOI: 10.11244/jur2021-02-002

Nina N. Gontar

Associate Professor

Candidate of Sciences in Jurisprudence

Department of State and Municipal Administration

North-West Institute of Management

The Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration

St Petersburg, Russia

E-mail: ninagontar@mail.ru

Andrey M. Kapitonov

Master's degree student

Faculty of Training Specialists for the Judicial System

Russian State University of Justice

St Petersburg, Russia

E-mail: ninagontar@mail.ru

Peculiarities of interpretation of liability for budget legislation violation in the Russian Federation

Abstract:

Recently, the legal liability topic for budget legislation violation is one of the most relevant topics of financial and legal (budget and legal) science and law enforcement practice. The increased attention to the issues of responsibility in the field of finance is caused by the desire to strengthen control over the development of budgetary legal relations, make the budget activities of the state and municipalities as effective as possible, and ensure financial discipline in the state. The article analyzes the features of liability for violation of the budget legislation of the Russian Federation, budget enforcement measures, as well as administrative and criminal liability for violation of the budget legislation. The author concludes that the Russian Federation has a sufficiently developed system of responsibility for budget offences undergoing constant changes and improvements. However, several issues require extensive discussion to improve the effectiveness of budget legislation and its convergence with international counterparts. The materials of the article are intended for students and specialists in the field of law dealing with the problems of Russian legislation.

Keywords:

budget legislation violation, Russian Federation, fiscal enforcement measures, administrative liability, criminal liability.

Нина Николаевна Гонтарь

доцент, кандидат юридических наук

Кафедра государственного и муниципального управления

Северо-Западный институт управления

Российская Академия народного хозяйства и государственной службы

Санкт-Петербург, Россия
E-mail: ninagontar@mail.ru

Андрей Михайлович Капитонов

Магистрант

Факультет подготовки специалистов для судебной системы
Российский государственный университет правосудия
Санкт-Петербург, Россия
E-mail: ninagontar@mail.ru

Особенности интерпретации ответственности за нарушение бюджетного законодательства в Российской Федерации

Аннотация:

В последнее время тема юридической ответственности за нарушение бюджетного законодательства выступает одной из актуальных тем финансово-правовой (бюджетно-правовой) науки и правоприменительной практики. Повышенное внимание к вопросам ответственности в сфере финансов вызвано стремлением усилить контроль над развитием бюджетных правоотношений, сделать бюджетную деятельность государства и муниципальных образований максимально эффективной, обеспечить финансовую дисциплину в государстве. В статье проанализированы особенности ответственности за нарушение бюджетного законодательства Российской Федерации, бюджетных мер принуждения, а также административной и уголовной ответственности за нарушение бюджетного законодательства. Сделано заключение, что в Российской Федерации имеется достаточно развитая система ответственности за бюджетные правонарушения, которая претерпевает постоянные изменения и совершенствуется. Однако имеется ряд вопросов, которые требуют широкого обсуждения с целью повышения эффективности бюджетного законодательства и его сближения с международными аналогами. Материалы статьи предназначены для студентов и специалистов в области права, занимающихся проблемами российского законодательства.

Ключевые слова:

нарушение бюджетного законодательства, Российская Федерация, меры финансового принуждения, административная ответственность, уголовная ответственность.

Introduction

Recently, the legal liability topic for budget legislation violation is one of the most relevant topics of financial and legal (budget and legal) science and law enforcement practice. The increased attention to the issues of responsibility in the field of finance is caused by the desire to strengthen control over the development of budgetary legal relations, to make the budgetary activities of the state and municipalities as effective as possible – ultimately to ensure financial discipline in

the state. The importance and relevance of this topic can be drawn, in particular, from the report on the work of the Accounting Chamber for 2020.

The *Audit Chamber* became the president of the *International Organization of Supreme Audit Institutions* (INTOSAI) and achieved the adoption of the Moscow Declaration, which will determine the strategy for the development of supreme audit institutions around the world for the coming years and even decades. Now the report pages present not only the main results of its activities but also the general approaches are clearly illustrated with specific examples. A separate section of the report is devoted to the results of the transformational work that began in 2018 with the adoption of the new *Development Strategy of the Accounting Chamber* and continues to gain momentum. In 2019, new approaches were introduced, the share of strategic audit increased, large-scale projects in the field of digitalization were implemented, and the openness of the *Accounting Chamber* was increased. In addition, the Chamber's performance indicators have been revised. The main criterion for successful work should be the reduction of violations through prevention. So, in 2020, more than 200 violations were detected at the stage of budget formation and, thus, the unjustified distribution of about 40 billion rubles was prevented. In total, in 2020, the Accounting Chamber conducted more than 300 events, identified about 4.5 thousand violations worth about 1 trillion rubles. According to the materials of the inspections, dozens of criminal cases were initiated (Report on the work of the Accounting Chamber in 2019).

The main purpose of the study was to determine the features of the interpretation of responsibility for violation of budget legislation in the Russian Federation at the present stage of the development of statehood.

Based on this goal, the following tasks were identified that are necessary for the implementation of the study:

- determine the specifics of liability for violation of the budget legislation of the Russian Federation;
- analyze budget enforcement measures implemented in recent years;
- analyze the specifics of administrative and criminal liability for violations of the budget legislation of the Russian Federation;
- assess the effectiveness of the implementation of legislative acts in the field of economic security at the current stage of the development of statehood in Russia.

To implement the research, comparative, historical, logical and deductive methods of analyzing the materials used in the scientific article were used.

In the course of the study, legislative acts and codes were used, as well as research materials of leading experts in the field of budget legislation N.A. Sattarova and D.L. Komyagin.

1. Liability for violation of budget legislation: general characteristics

In paragraph 1 of article 306.1 of the Budget Code (hereinafter – BC) of the Russian Federation provides a legal concept of a budget offense, which is understood as a violation of the provisions of the budget legislation of the Russian Federation and other legal acts regulating budget legal relations, provisions' violation of legal acts committed by the highest executive body of state power of a subject of the Russian Federation (local administration), a financial body, the chief administrator (administrator) of budget funds, a state (municipal) customer, public regulatory obligations and obligations for other payments to individuals from the budgets of the budget system of the Russian Federation, which caused damage to public legal education, violation of the terms of contracts (agreements) on the provision of funds from the budget, violation of the requirements established by the legislation of the Russian Federation on the contract system in the field of procurement of goods, works, services for state (municipal) needs for planning, justification of purchases of goods, works, services for state (municipal) needs, as well as requirements to change, terminate the state (municipal) contract, violation of the terms of state (municipal) contracts, violation of the terms of contracts (agreements) concluded for the purpose of executing contracts (agreements) on the provision of funds from the budget, resulting in damage to public law education, non-compliance with the goals, procedure and conditions for granting loans secured by state and municipal guarantees

The budget legislation violation is the non-fulfilment or improper fulfilment of the procedure established by the Budget Code for drawing up and reviewing draft budgets, approving budgets, executing and monitoring the execution of budgets of the budget system of the Russian Federation is recognized as a violation of the budget legislation of the Russian Federation, which entails the use of coercive measures against the violator. Liability for budget legislation violation is a broad concept that is inter-sectoral, “it is a generic concept in which the legislator has included such types of legal liability as budget, administrative and criminal” (Sattarova, 2015). At the same time, the question of the types of liability for violation of budget legislation is not fully resolved in the theory of financial (budget) law. There is no doubt about such types of liability for budget legislation violation as administrative and criminal. At the same time, the existence of proper

budget responsibility with the change in budget legislation is questionable, since any responsibility comes for an offence committed and provides for the state's response in the form of coercion to undergo certain deprivations by the violator, "which are a natural reaction to the harm caused by the offender to society and the state" (Matuzova et al., 2001). There are different viewpoints regarding the existence and independence of the actual budget (budget-legal) responsibility. So, D.L. Komyagin says that budget responsibility is not a legal responsibility because it is pointless to apply punitive measures to special entities that are participants in the budget process, while "having a truncated, incomplete legal personality (e.g., in the form of a fine, which was provided for in the previous version of the BC). Nor does it make sense to apply compensatory measures to such persons, since the participants in the budget process are public authorities, state-owned institutions, which operate at the expense of the budget and are endowed with public property. Any collection from them will mean collection from the budget to another budget or even to the same budget" (Komyagin, 2014). Another viewpoint is shared by N.A. Sattarova, who writes that "budget and legal responsibility... it acts simultaneously as a kind of financial and legal liability as an independent type of liability" and "the legal basis for the application of financial and procedural coercion, as a rule, is the fact of committing a financial offence..." (Sattarova, 2008). Most financial law scholars adhere to this point of view. Thus, we can say that the basis for bringing to responsibility for budget legislation violation may be:

- budget offence;
- violation of budget legislation that contains signs of an administrative offence (budget offence);
- a crime related to violation of budget legislation (budget crime).

As with any liability, in this case, liability for budget offences, both general properties of liability and certain features are inherent. I will not dwell on the general provisions on liability but will tell you about the specific liability features for violations of budget legislation. They are determined by the specifics of the scope of budget violations-the specifics of the content and direction of budget activities of the state and municipalities. Within the framework of budgetary activities, the implementation of budgetary legal relations is carried out, aimed at the formation, distribution and use of centralized monetary funds – the budget of the Russian Federation, the budgets of the subjects of the Russian Federation, the budgets of municipalities, as well as the budgets of state extra-budgetary funds for

financial support for the implementation of the tasks and functions of the state at various territorial levels.

Thus, the specifics of liability for violation of budget legislation are expressed in the following:

- 1) specific grounds for applying liability measures in budget legislation violation (the Russian Federation BC uses specific terminology 'budget violation');
- 2) a combination of the norms of the budget law, administrative law, and criminal law when assigning responsibility measures for budget legislation violations (for committing budget violations, budget enforcement measures are applied following the Russian Federation BC). Along with the use of budgetary coercive measures for committing offences in the sphere of the functioning of the budget system, in cases established by law, legal liability measures are applied based on the Code of Administrative Offenses and Criminal Code of the Russian Federation);
- 3) a specific range of subject to prosecution (subjects whose powers are somehow related to the budgetary activities of the state and municipalities, participants in the budget process, directly) is a combination of the competence of financial authorities and judicial authorities in the application of tools (measures) of legal responsibility.

2. Fiscal enforcement measures

Then it is necessary to describe in more detail the formulated features of liability for violation of budget legislation. The grounds for the liability under consideration have a specific content – non-fulfilment or improper fulfilment of the provisions of the budget legislation.

The general object of budget violation is public relations arising as a result of the funds' provision violation from the budget of the budget system of the Russian Federation, actions (inaction) of the financial authority, the chief administrator of budget funds, the administrator of budget funds, the recipient of budget funds, the chief administrator of budget revenues, the chief administrator of sources of financing of the budget deficit.

The objective side of the budget violation is expressed in the illegality of the committed act itself (action or omission).

The subjects of budget violation are specific subjects-participants of the budget process: the financial authority, the chief administrator of budget funds, the administrator of budget funds, the recipient of budget funds, the chief

administrator of budget revenues, the chief administrator of sources of financing of the budget deficit.

At the same time, it should note that such entities as autonomous, budgetary institutions, state (municipal) unitary enterprises, legal entities and other entities (individual entrepreneurs, individuals) that are allocated budget allocations, for example, in the form of subsidies based on articles 78, 78.1, 78.2 of the *Russian Federation BC*, are not participants in the budget process within the meaning of article 152 of the *Russian Federation BC*. And logically, budget enforcement measures do not apply to them.

The subjective side of a budget violation is not always an element of the composition of a budget violation.

Article 306.4. Misuse of budget funds:

1. Non-targeted use of budget funds is recognized as the direction of budget funds of the budget system of the Russian Federation and payment of monetary obligations for purposes that do not fully or partially meet the goals defined by the law (decision) on the budget, consolidated budget list, budget list, limits of budget obligations, budget estimates, contract (agreement) or legal act that is the basis for the provision of these funds.

3. Improper use of budget funds, the source of financial support (co-financing) of which was an inter-budget transfer with a specific purpose, entails an undisputed recovery of the number of funds used for other purposes or a reduction in the provision of inter-budget transfers (except for subventions and subsidies for equalizing the budget security of the subjects of the Russian Federation and municipalities).

Article 306.5. Non-repayment or late repayment of the budget loan:

Non-repayment or untimely repayment of the budget loan entails an undisputed recovery of the amount of the outstanding balance of the budget loan and penalties for its untimely repayment in the amount of one three-hundredth of the current refinancing rate of the *Central Bank of the Russian Federation* for each day of delay and (or) suspension the of inter-budget transfers' provision (except for subventions and subsidies to equalize the budget security of the subjects of the Russian Federation and municipalities) to the budget to which the budget loan was granted, in the amount of the outstanding balance of the budget loan.

Article 306.6. Non-transfer or late transfer of payment for the use of a budget loan:

Non-transfer or late transfer of the fee for the use of the budget loan entails an undisputed recovery of the amount of the fee for the use of the budget loan

and penalties for its late transfer in the amount of one three-hundredth of the current refinancing rate of the *Central Bank of the Russian Federation* for each day of delay and (or) suspension of the provision of inter-budget transfers (except for subventions and subsidies for equalizing the budget security of the subjects of the Russian Federation and municipalities) to the budget to which the budget loan is granted, for the amount of the outstanding balance of the payment for the use of the budget loan.

Article 306.7. The violation of the conditions for granting a budget loan:

The violation of the conditions for granting a budget loan granted to one budget of the budget system of the Russian Federation from another budget of the budget system of the Russian Federation, including the use of the corresponding budget funds for purposes not provided for by the legal act (contract) that is the basis for granting these funds, entails an undisputed recovery of the number of funds used in violation of the conditions for granting a budget loan, and (or) fees for using them and (or) suspension of the provision of inter-budget transfers (except for subventions and subsidies for equalizing the budget security of the subjects of the Russian Federation and municipalities).

It should note that in the above-mentioned articles of the *Russian Federation BC*, there are no sanctions for the budget violations specified in them since the responsibility for the violation of these articles is mainly administrative and criminal. However, it is necessary to give an example from which budget responsibility is seen. So, in the *Ruling of the Russian Federation Supreme Court* of 28.01.2020, No. 306-ES19-26376 in case No. A55-28970/2018, it is stated that “In connection with the establishment of the fact of violation by the *Ministry of Transport* of the requirements provided for in article 306.4 of the *Russian Federation BC*, namely – the department sent a letter to the Treasury dated 29.06.2018 No. 42-13-39/23-3967 on the direction of the draft notification on the application of budgetary coercive measures for the improper use of the 52,437,855 ruble subsidy at the object *Reconstruction of the Moscow Highway on the Section from Kirov Avenue to the Gas Station No. 115 Rosneft in Samara, Providing Access to the Stadium*. As a result of the consideration of this letter, the Treasury sent a notification on the application of budgetary coercive measures dated 01.08.2018 N 07-04-04/09-16233 to the *Ministry of Finance*. By order of the *Ministry of Finance*, a budget enforcement measure was applied to the *Ministry of Transport*, and budget funds of 52,437,855 rubles were collected in an undisputed manner by transferring them to the federal budget revenue”. The subject of consideration of the Russian Federation Supreme Court was the application of the Government and the Ministry of Transport to

invalidate the decision of the *Federal Treasury Department* for the Samara region on the existence of grounds for sending a notification on the application of budgetary coercive measures, expressed in the letter of 29.06.2018 N 42-13-395/23-3967, the Federal Treasury notification of 01.08.2018 N 07-04-04/09-16233 and the order of the *Ministry of Finance of the Russian Federation* of 31.08.2018 N 1788. The *Supreme Court of the Russian Federation* confirmed that the Courts came to the correct conclusion that the use of the subsidy funds to finance other objects not included in the list specified in the Agreement of 16.07.2015 No. FDA 48/54-C-1 is inappropriate (Decisions of the Supreme Court of the Russian Federation No. 306-EC19-26376).

3. Administrative and criminal liability for budget legislation violation

The articles of the *Code of Administrative Offences of the Russian Federation* correspond to the articles of the *Budget Code*, which allows you to correctly and timely identify violations in the budget sphere and bring those responsible to justice.

Administrative liability for budget legislation violation is applied to persons guilty of committing an administrative offence in the budget sphere.

An administrative offence under Article 2.1 of the *Code of Administrative Offences* is an illegal, culpable act (inaction) of an individual or legal entity, for which the *Code of Administrative Offences* or the laws of the subjects of the Russian Federation on administrative offences establish administrative responsibility.

It should note that the *Code of Administrative Offences* of the Russian Federation establishes 18 offences of budget legislation:

- budget funds' misuse (article 15.14);
- non-repayment or late repayment of a budget loan (article 15.15);
- non-transfer or late transfer of payment for the use of a budget loan (article 15.15.1);
- the conditions' violation for granting a budget loan (article 15.15.2);
- the conditions' violation for granting inter-budget transfers (article 15.15.3);
- the conditions' violation for granting budget investments (article 15.15.3). 15.15.4);
- the conditions' violation for granting subsidies (article 15.15.5);
- the procedure violation for submitting budget reports (article 15.15.6);
- the procedure violation for drawing up, approving and maintaining budget estimates (article 15.15.7);

- the ban violation on granting budget loans and (or) subsidies (article 15.15.8);
- non-compliance of the budget list with the consolidated budget list (article 15.15.9);
- the procedure violation for making budget commitments (article 15.15.10);
- the deadline violation for completing budget allocations and (or) limits of budget obligations (article 15.15.11);
- the ban violation on placing budget funds (articles 15.15.11 and 15.15.12);
- violation of the terms of servicing and repayment of state (municipal) debt (article 15.15.13);
- the deadline violation for sending information about the results of the case in court (article 15.15.14);
- the procedure violation for forming a state (municipal) task (article 15.15.15);
- the execution violation of payment documents and the Federal Treasury body's submission (article 15.15.16).

The subject of administrative responsibility is citizens, individual entrepreneurs, legal entities and officials. According to article 1.5 of the *Code of Administrative Offences*, a person is subject to administrative responsibility only for those administrative offences in respect of which his guilt is established (presumption of guilt). In this case, a person is considered innocent until his guilt is proved in the manner provided for in the proceedings on an administrative offence and established by the decision of the judge, body, official who reviewed the case, which has entered into legal force. For the commission of the above-mentioned types of violations, the *Code of Administrative Offences* does not provide for the application of legal sanctions against violators of budget legislation. They can only be subject to punitive measures in the form of a fine, and for certain offences in the form of disqualification. It should note that cases of administrative offences in the budgetary sphere are considered by the body that performs the functions of control and supervision in the financial and budgetary sphere. In the case of disqualification, the cases are considered in court.

It is necessary to show an example. From the *Ruling of the Supreme Court of the Russian Federation* of 20.12.2019 No. 302-ES19-23087, it follows that LLC Trading House of Sahabult by the resolution of the Ministry of Finance of the Republic of Sakha (Yakutia) of 31.10.2018 No. 1/15.14-2018/408 was brought to administrative responsibility under article 15.14 of the *Code of Administrative Offences* with the imposition of a fine.

Article 15.14 of the *Code of Administrative Offences* provides for administrative liability for the budget funds' misuse, expressed in the direction of the RF budget system and payment of monetary obligations for purposes that do not fully or partially correspond to the goals defined by the law (decision) on the budget, consolidated budget list, budget list, budget estimates, contract (agreement) or another document that is the legal basis for the provision of these funds, or in the direction of funds, funds received from the budget of the RF budget system, for purposes that do not correspond to the purposes defined by the contract (agreement) or another document that is the legal basis for the provision of these funds, if such an action does not contain a criminal offence. The grounds for bringing to responsibility were the circumstances revealed by the administrative body, indicating that the company used part of the subsidy funds provided for financial support of the costs of harvesting commercial furs, for expenses not related to the harvesting of commercial furs. The *RF Supreme Court* in the transfer of the cassation appeal of the Company on the recognition of illegal and cancellation of the Decision to bring the Company to administrative responsibility under art. 15.14 *Code of Administrative Offences* for consideration in the court session of the Judicial Board for Economic Disputes of the Supreme Court was refused since the company's actions established the composition of this administrative offence (Decisions of the Supreme Court of the Russian Federation No. 302-EC19-23087).

Criminal liability for violation of budget legislation occurs in cases where the budget legislation violation committed by an official is characterized by increased public danger and falls under the signs of a criminal offence committed in the budget sphere. Criminal liability is incurred for the misuse of budget funds (article 285.1 of the *Criminal Code*), the state extra-budgetary funds' misuse (article 285.2 of the *Criminal Code*). Depending on the circumstances, under which the crime was committed and the qualification of the crime, coercive measures under these articles may include both a fine and imprisonment with a subsequent ban on engaging in certain activities.

From the *Ruling of the Supreme Court* of May 18, 2018, in case No. 4U-298/2018, it follows that the verdict of the Leninsky District Court of the Federation subject of November 2, 2017, the citizen was convicted under Part 1 of article 285.1 of the *Criminal Code* to a fine. The citizen was found guilty of spending budget funds by an official of the recipient of budget funds for purposes that do not meet the conditions for receiving them, defined by another document that is the basis for receiving budget funds, committed on a large scale. The court

found that the agreement of the second level was concluded based on the resolution of the Council of Ministers of the Federation subject of December 17, 2015, No. 794 and the agreement of the first level, which specified specific objects for which budget funds were allocated, based on the agreement of the 2nd level, the treasury allocated funds that were not spent for purposes that meet the conditions for their receipt. By the appeal decision of the *Supreme Court* of the Federation subject of December 12, 2017, the verdict of the court regarding the guilt of the citizen, according to article 285.1, part 1 of the Criminal Code was left unchanged. The *Supreme Court* of the Federation subject refused to transfer the cassation appeal of the convicted person for consideration in the court session of the court of cassation instance (Decisions of the Supreme Court of the Russian Federation No. 4U-298/2018).

Discussion

Within the framework of the study, three main directions of further study of the issue of interpretation of responsibility for violation of budget legislation in the Russian Federation were identified, which can be studied at the international level by researchers and scientists studying the peculiarities of the transformation of the legislative framework of the Russian Federation:

- Ways to maximize the convergence of the legislative framework of the Russian Federation with European law regarding the budget Code.
- Problems of unification of the interpretation of the budget legislation of the Russian Federation by various international legal systems.
- Search for legislative associations to improve the effectiveness of the budget law of the Russian Federation.

Research in these areas requires the experience of not only Russian but also European specialists with extensive experience in the formation of various legal systems in a single European space.

Conclusion

Thus, after analyzing the regulatory framework, as well as supporting it with judicial practice, we can draw some conclusions:

The Russian Federation has a well-developed system of responsibility for budget offences, which is not stagnating but is undergoing constant changes and improvements. So, in the *Budget Code of the Russian Federation*, in the articles regulating the budget. So, even the *Unified Portal of the Budget System of the Russian*

Federation does not keep up with the changes in the current legislation and does not have time to publish articles in the current version at the moment.

Also, it is worth noting that the mechanism for bringing persons to justice is current and well-established, as evidenced by a large number of court practice published in the public domain.

Summing up the main result, it is worth focusing on the fact that the international community also recognizes the leading position of the Russian Federation in budget supervision. Thus, in the published *Review of Budget Openness* for 2019, covering 117 countries, Russia took 14th place in this rating, gaining 74 points, which is 2 points more than in the previous review (Open Budget Survey 2019). The Accounting Chamber contributed to this growth, and its ratings have increased by all criteria over the past two years.

“Russia has made positive changes in the process of forming the state budget and has improved its position in the issue of publishing key information that helps the public understand the essence of budget policy, decisions and results,” the Review emphasizes.

The review consists of three indexes:

1. “Budget oversight by the legislature and the Supreme Audit Institution”

Over the past two years, Russia has managed to increase this index from 78 to 85 points and enter the top seven countries with the best indicator in this area. In particular, this was due to the improvement of the assessment of the activities of the supreme audit institution – the Accounting Chamber of the Russian Federation (from 83 to 89 points). In particular, independent experts positively assessed the fact that now a separate structural unit in the Accounting Chamber regularly reviews the audit processes.

2. “Public participation in the budget process”

It evaluates relevant practices from the legislative branch, the executive branch, and the supreme audit institution. In Russia as a whole, over the past two years, this indicator has increased from 13 to 22 points, and in terms of the contribution of the Accounting Chamber, it has almost doubled – from 33 points to 67 points. The improvement of the assessment was influenced by the development of mechanisms through which the public can send suggestions on audit topics. Now citizens can send appeals in writing, through the website of the Accounting Chamber, as well as use the functionality of the Portal of State and Municipal Financial Audit. All these changes are in line with the Development Strategy of the Audit Chamber, adopted in 2018. One of its tasks is to strengthen the culture of openness and transparency of decision-making processes.

3. “Open Budget Index”

It examines the transparency and accessibility of eight key budget documents, including the Audit Chamber’s opinion on the annual budget performance report. In Russia, over the past two years, this index as a whole has increased from 72 to 74 points, and the assessment of the audit report separately—from 67 to 81 points. The Audit Chamber has planned some measures that will help to make this assessment even higher in the future. In particular, it is the publication of the conclusion on the annual report on the federal budget implementation in a machine-readable format.

References:

- The Code of Administrative Offences of the Russian Federation, no. 195-FL (2001, December 30). Ed. On April 24, 2020. (in Russian)
- The Budget Code of the Russian Federation. No. 145-FL (1998, July 31). Ed. On April 22, 2020. (in Russian)
- The Criminal Code of the Russian Federation. No. 145-FL (1996, June 13). Ed. On April 7, 2020. (in Russian)
- Matuzova, N.I. & Malko, A.N. (Eds.). (2001). *Theory of State and law: A course of lectures*. Moscow. (in Russian)
- Sattarova, N.A. (2008). *Financial and procedural compulsions (questions of theory and practice)*. Kazan. (in Russian)
- Sattarova, N.A. (2015). Measures of state coercion in the budgetary sphere as a factor of effective functioning of the financial system. *Lex Russica*, 8, 96-106. (in Russian)
- Komyagin, D.L. (2014). Budget violations and budget enforcement measures: innovations in budget legislation. *Reforms and Law*, 2, 10-15. (in Russian)
- Decisions of the Supreme Court of the Russian Federation. No. 306-EC19-26376 in case No. A55-28970/2018 (2020, January 28). (in Russian)
- Decisions of the Supreme Court of the Russian Federation. No. 302-EC19-23087 (2019, December 20). (in Russian)
- Decisions of the Supreme Court of the Russian Federation. No. 4U-298/2018 (2018, May 18). (in Russian)
- Report on the work of the Accounting Chamber in 2019 (2020). The Audit Chamber of the Russian Federation. Retrieved December 15, 2020, from <http://audit.gov.ru/reports/10114> (in Russian)

Open Budget Survey 2019. International Budget Partnership. Retrieved December 21, 2020, from <http://www.internationalbudget.org/open-budget-survey/open-budget-survey-2019-0> (in Russian)

DOI: 10.47451/jur2021-02-003

EOI: 10.11244/jur2021-02-003

Nina N. Gontar

Associate Professor

Candidate of Sciences in Jurisprudence

Department of State and Municipal Administration

North-West Institute of Management

The Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration

St Petersburg, Russia

E-mail: ninagontar@mail.ru

Nikita S. Klekachev

Master's degree student

Faculty of Training Specialists for the Judicial System

Russian State University of Justice

St Petersburg, Russia

E-mail: ninagontar@mail.ru

Strategy of social and economic development of the Republic Karelia for the period up to 2030

Abstract:

The relevance of the research lies in the fact that the Strategy of socio-economic development of the Republic of Karelia determines the priority directions, goals (strategic), key tasks, and general measures for the long-term development of the Republic of Karelia. The purpose of the study was a systematic and comprehensive analysis of the emergence and subsequent justification of the concepts and systems of legal structures that characterize the Strategy. The regulatory framework of the study was as follows: The Constitution of the Russian Federation, Decrees of the President of the Russian Federation, Resolutions and Orders of the Government of the Russian Federation, Orders of the Ministry of Economic Development of the Russian Federation, Laws of the Republic of Karelia, Orders of the Government of the Republic of Karelia. The conclusions of this study expand and deepen the knowledge in the field of coverage of problems related to the implementation of the Strategy. The materials of the article are intended for scientists, specialists and students studying issues and problems of the legal development of the regions of the Russian Federation.

Keywords:

Republic of Karelia, development strategy, development stages, legal structures, covid.

Нина Николаевна Гонтарь

доцент, кандидат юридических наук

Кафедра государственного и муниципального управления

Северо-Западный институт управления

Российская Академия народного хозяйства и государственной службы

Санкт-Петербург, Россия

Никита Сергеевич Клекачев

Магистрант

Факультет подготовки специалистов для судебной системы
Российский государственный университет правосудия

Санкт-Петербург, Россия

E-mail: ninagontar@mail.ru

Стратегия социально-экономического развития Республики Карелия на период до 2030 года

Аннотация:

Актуальность исследования заключается в том, что Стратегия социально-экономического развития Республики Карелия определяет приоритетные направления, цели (стратегические), ключевые задачи, основные мероприятия долгосрочного развития Республики Карелия. Целью исследования являлся системный и комплексный анализ появления и последующего обоснования понятий и системы правовых конструкций, характеризующих Стратегию. Нормативную базу исследования составили: Конституция Российской Федерации, Указы Президента РФ, Постановления и Распоряжения Правительства РФ, Приказы Министерства экономического развития РФ, Законы Республики Карелия, Распоряжения Правительства Республики Карелия. Выводы настоящего исследования расширяют и углубляют знания в области освещения проблем, связанных с реализацией Стратегии. Материалы статьи предназначены для учёных, специалистов и студентов, изучающих вопросы и проблемы правового развития регионов Российской Федерации.

Ключевые слова:

Республика Карелия, стратегия развития, этапы развития, правовые конструкции, коронавируса.

Introduction

The relevance of the research lies in the fact that the Strategy of socio-economic development of the Republic of Karelia determines the priority directions, goals (strategic), key tasks, and general measures for the long-term development of the Republic of Karelia. The study of this topic will allow us to give a comprehensive description of all of the above since the Strategy is implemented through the development of an action plan, as well as various regional state programs.

The object of the study is the social relations that will arise during the implementation of *The Strategy of Social and Economic Development of the Republic of Karelia*. The study subject is the decree of the Government of the Republic of

Karelia *On Approval of the Strategy of Social and Economic Development of the Republic of Karelia*, as well as regional state programs.

The study purpose was a systematic and comprehensive analysis of the emergence and subsequent justification of the concepts and systems of legal structures that characterize the Strategy, as well as an identification detailed and study of the problematic aspects of this document.

To achieve this goal, the following tasks were set:

- study the theoretical foundations that are set out in the normative legal acts related to the topic of the study;
- describe the main concepts listed in the Strategy and the documents adopted in its development;
- analyze the main directions of the Strategy;
- provide information and conclusions in the form of a study.

The regulatory framework of the study was as follows: The Constitution of the Russian Federation, decrees of the President of the Russian Federation, resolutions and orders of the Government of the Russian Federation, orders of the Ministry of Economic Development of the Russian Federation, laws of the Republic of Karelia, and orders of the Government of the Republic of Karelia.

The theoretical significance of the research is determined by the focus on solving issues relevant to the further social and economic development of the Republic of Karelia. The study conclusions expand and deepen the knowledge in the field of coverage of problems related to the implementation of the Strategy. The practical value of the study lies in the possibility of its use in lectures and seminars related to the subject of it, as well as in the preparation of training courses on financial law in higher and other educational institutions.

1. General characteristics of the Strategy of Social and Economic Development of the Republic of Karelia

The strategy of social and economic development of the Republic of Karelia is based on a set of regulatory legal acts of the federal and regional levels. Among them are the following:

- Federal Law No. 172-FZ of 28 June 2014 *On Strategic Planning in the Russian Federation*;
- Law of the Republic of Kazakhstan dated by December 28, 2015, No. 1973-ZRK *On Certain Issues of Strategic Planning in the Republic of Karelia*;

- Order of the Ministry of Economic Development of the Russian Federation No. 132 of March 23, 2017, *On Approval of Methodological Recommendations for the Development and Adjustment of the Strategy of Social and Economic Development of the Subject of the Russian Federation and the Action Plan for its Implementation*.

It should also note that the Strategy takes into account the provisions of the following documents, which were adopted to implement unified strategic programs in the Russian Federation:

- *The Concept of Long-term Social and Economic Development of the Russian Federation for the Period up to 2020*, approved by Order of the Government of the Russian Federation No. 1662-r, November 17, 2008;
- *The National Security Strategy of the Russian Federation*, approved by Presidential Decree No. 683, December 31, 2015;
- *The Strategy of Innovative Development of the Russian Federation for the Period up to 2020*, approved by the Decree of the Government of the Russian Federation No. 2227-r, December 8, 2011;
- *On National Goals and Strategic Objectives for the Development of the Russian Federation for the period up to 2024*, approved by the Decree of the President of the Russian Federation No. 204, May 7, 2018;
- *On Approval of the Fundamentals of the State Policy of Regional Development of the Russian Federation for the Period up to 2025*, approved by the Decree of the President of the Russian Federation No. 13, January 16, 2017;
- State programs of the Russian Federation and the Republic of Kazakhstan, other documents of industry planning.

Moreover, it is important to point out that the Strategy also takes into account the provisions of the federal target program *Development of the Republic of Karelia until 2020*, approved by the Decree of the Government of the Russian Federation No. 570 of June 9, 2015.

The main mission of the Strategy is to increase the true well-being of citizens in the Republic of Karelia, to create various opportunities for residents through self-realization, which will be expressed in increasing the number of new jobs, as well as improving the level and quality of life, ensuring citizens' access to the social and cultural benefits of the republic. As political scientist Oleg Reut noted in his article, "the strategy-2030 contains a brief analysis of the results of the implementation of the previous strategic documents of Karelia" (Reut, 2019).

The practical implementation of the analyzed Strategy will allow for a gradual and smooth transition to a model of long-term sustainable self-development from

the old industrial model of development based on extensive use of natural resources. The new model will be based on:

- 1) on the concentration of added value in the region,
- 2) maximum use of the available economic potential,
- 3) improving environmental sustainability and realizing human potential.

The Strategy is based on world experience, so it will not threaten the existence of future generations and the opportunities for their self-realization.

The priorities' development for the regional development is based on direct statistical studies. Based on them, performance indicators were calculated and relevant conclusions were drawn, as well as on the results of in-depth interviews with experts and residents of the subject.

The Strategy and its additional appendices define the main priorities for the development of municipalities in the subject. To prepare the Strategy, a forecast of labour resources was made, investment projects that coincide with the main directions of development of the Republic of Karelia, which is subject to execution in the short and long term, were studied, federal projects in which the subject may participate were taken into account.

The Strategy describes the current level of socio-economic development of the subject (features of the economic and geographical location, for example, the presence of a border with the Republic of Finland, i.e., the European Union, with a sufficiently developed border infrastructure) in details.

Separately, the features, trends and problems of the social and economic development of the subject in previous years (2013-2017) are raised. It is indicated that the development of the republic was influenced by:

- increased social tensions;
- high public debt of the Republic of Karelia;
- the slowdown in economic growth caused by the deterioration of the macroeconomic environment, the development of crisis phenomena in the economy and changes in tax legislation.

It is necessary to note that the structure of the gross value added (established) and the structure of the use of the gross regional product of the Republic of Karelia cannot provide the necessary conditions for entering the trajectory of sustainable economic growth.

After analyzing the results of the implementation of the previous strategic documents of the Republic of Karelia, the Strategy complements and changes the main goals and objectives of *The Strategy of Social and Economic Development of the*

Republic of Karelia for the Period up to 2020 (e.g., in terms of strengthening the role of the Republic of Karelia as a border region in the north-west of Russia: in economic, scientific, technical and cultural interaction of the Russian Federation with the countries of the European Union).

In the future, the analysis of the potential (spatial, social and economic and environmental), the main trends and features of the social and economic development of the Republic of Karelia are carried out.

As an example, the main elements that form the internal potential of the socio-economic development of the Republic of Karelia are:

- the presence of a significant operational reserve of natural resources (mineral, forest, biological water, land, fuel and energy, tourist and recreational), which can be additionally involved in economic turnover;
- the presence of large industrial enterprises with serious technological competencies and significance in international and Russian markets, with a high potential for expanding and increasing production volumes, creating new jobs, and developing cooperation with small businesses.

The article reveals the problem of realizing this potential, which consists in a serious territorial unevenness of the region's development, caused by:

- growing disparities in the level and dynamics of social and economic development of individual municipalities;
- differences in the level and quality of life in urban and rural localities.

2. Stages of development of the Republic of Karelia

It should note that the Strategy regulates in detail the stages of development of the republic.

The first stage is being implemented in 2019-2021. The basic conditions for the sustainable development of the Republic of Karelia will be created. Priority will be given to the following areas: engineering, energy, transport infrastructure, communications. Social infrastructure will also be developed, namely, conditions will be provided for improving the quality of health care, education, including additional education.

The second stage is being implemented in 2022-2024. A new model of development of the republic, based on the principles of sustainable development, will be formed as well as the implementation of the provisions of the Decree of the President of the Russian Federation of May 7, 2018, No. 204 *On National Goals and Strategic Objectives of the Russian Federation Development for the Period up to 2024*.

Thus, actions will be aimed, e.g., at ensuring sustainable natural growth of the population of the Russian Federation; increasing life expectancy to 78 years (by 2030 – to 80 years); ensuring the steady growth of real incomes of citizens, as well as the growth of the pension provision level above the inflation level.

The third stage is being implemented in 2025-2030. There will be a model that will be formed at the second stage, which will improve the quality of life, make a certain leap in the development of individual industries. It is also expected to scale up the best practices of social policy. Lean manufacturing technologies will be introduced in all municipal and regional institutions, including healthcare institutions. As for the industry, there will be widespread use of environmentally friendly technologies. Urban districts will be developed taking into account the principles of creating a modern humanistic urban environment. And emergency repairs in the housing and communal services will be replaced by planned ones, i.e., all bottlenecks in the infrastructure (transport, energy) will be eliminated.

In essence, *The Development Budget of the Republic of Kazakhstan* will be aimed at implementing the measures specified by the President of the Russian Federation in the Decree *On National Goals and Strategic Objectives of the Development of the Russian Federation for the Period up to 2024*, as well as at:

- ensuring the stabilization and balance of the regional budget system,
- levelling of possible consequences for the republican budget due to possible changes in the system of inter-budgetary relations.

The Strategy will be implemented through the implementation of organizational measures and investment projects.

The sources of financial support for such projects are as follows:

- federal budget funds;
- budget funds of the Republic of Karelia;
- funds from the budgets of municipalities in the Republic of Karelia;
- funds of development institutions;
- extra-budgetary funds;
- extra-budgetary funds, including in the form of public-private, municipal-private partnerships.

It is impossible not to pay special attention to the fact that in connection with the spread of the new coronavirus infection COVID-19, several regulatory legal acts have been adopted aimed at countering the negative consequences in the Russian economy. At the same time, the strategic documents also take into account this problem, e.g., in the Order of the Government of the Russian

Federation of 12.04.2020 N 993-r *On Approval of the Strategy for the Development of the Agro-Industrial and Fisheries Complexes of the Russian Federation for the Period up to 2030*, the uncertainty that arose at the beginning of 2020 in connection with the spread of the coronavirus epidemic is noted, and the emphasis is placed on the fact that the development of the Russian economy in general and the agro-industrial and fisheries complexes in particular, may have a negative impact on the development of coronavirus infection. Moreover, there are already draft Resolutions of the Government of the Russian Federation *On State Support for Organizations in the Information Technology Industry, as well as the Domestic Software Development and Implementation* and *On the Suspension of Certain Provisions of Certain Acts of the Government of the Russian Federation*, the adoption of which will make adjustments to *The Strategy of Social and Economic Development of the Republic of Karelia for the Period up to 2030*.

Discussion

The analysis of the legal platform of the regional development strategy of any state is relevant at all stages of the development of statehood, and the correspondence system between the legislative base of the region and the state is of particular importance in understanding strategic development. This issue is of particular importance in states with a complex structure of the territorial structure. There is a combination of such concepts as the centralization of power and the desire of regions for self-development. In this regard, the study of the regional development strategy of the Republic of Karelia requires continuation in the following areas:

- Compliance of the legislative framework for the strategic development of the region with its socio-economic potential.
- The conflict of legislative interests of the subject of the country and the central government in the period of sanctions pressure or a pandemic.

The analysis of these issues is being updated at the current stage of the society's development and will be of interest not only for Russian researchers, but also for European scientists studying the issues of the strategic development of the Russian Federation.

Conclusion

Based on the material presented in the general part of this study, the following conclusions can be drawn.

The main goal of the Strategy development is to propose a set of strategic directions for the development of the republic, consisting of clearly defined measures that are aimed at putting the region on a sustainable trajectory of socio-economic development and getting rid of the existing negative trends. This trajectory will be based on the model of advanced economic growth, as well as the strengthening of the economic base of the subject.

As noted in the general part of the study, the main mission of the Strategy is to increase the well-being of the republic residents.

In the course of analyzing the structure of the Strategy, it can be stated that the very concept of ‘well-being’ is focused on the growth of a subjective sense of personal happiness, which includes not only the level of income, but also non-economic indicators, including the value of leisure, ecosystem services, and the quality of work. Therefore, the main directions of the region's development should be based on investments in human capital, innovative sectors of the economy, and the preservation of ecosystems.

The concept of ‘well-being’ is evaluated by the possibility of:

- the self-realization of citizens; minimizing property inequality, as well as other indicators of inclusive economic growth;
- improving the quality of the urban environment and environmental indicators;
- the expected duration of a healthy life, human development indicators;
- the development of democratic institutions and public participation of citizens of the republic.

Thus, not only the economic (level of income, volume of production and investment) but also the social, environmental, spatial and managerial components are taken into account.

It is necessary to understand that the main goal at the first stage of the Strategy implementation (until 2021) will be to ensure economic growth and social development at a pace that is ahead of the national average due to the basic conditions for entering the trajectory of sustainable development: strengthening the economic base; stimulating entrepreneurial initiative, sustainable spatial development; improving the efficiency of state and municipal management.

The second stage (until 2024) is to invest in the human capital sector, the environment, the renewal of industry, as well as the formation of a new model of sustainable long-term development of the Republic of Karelia. The key at this stage will be the implementation of Presidential Decree No. 204 of May 7, 2018.

The goal of the third stage (until 2030) is to scale the developed model of sustainable development and transition to a fundamentally new quality of economic growth, that is, to consolidate and expand what was done in the second stage.

All of the above makes it clear that by 2030, such a Strategy should enable the region to:

- realize its existing human potential,
- increase opportunities for self-realization (by ensuring an increase in the standard and quality of life, gaining access to social and cultural benefits),
- create an “environment of equal opportunities” for everyone.

The result of the strategic measures will be the implementation of a model of catch-up development (with growth rates higher than the national average) with access to a model of sustainable long-term development by 2024.

Thus, this study allowed us to give a comprehensive description of *The Strategy of Social and Economic Development of the Republic of Karelia for the Period up to 2030*, to consider the features of its various aspects, to reveal the problematic issues related to the implementation of the tasks set.

References:

- On Approval of the Action Plan for the Implementation of the Strategy of Social and Economic Development of the Republic of Karelia for the Period up to 2030. (2018, December 29). Order of the Government of the Republic of Karelia No. 900r-P. (in Russian)
- On Approval of the Federal Target Program “Development of the Republic of Karelia for the Period up to 2020”. (2015, June 9). The resolution of the Government of the Russian Federation No. 570. (in Russian)
- On Approval of the Fundamentals of the State Policy of Regional Development of the Russian Federation for the Period up to 2025. (2017, January 16). Decree of the President of the Russian Federation No. 13. (in Russian)
- On Approval of Methodological Recommendations for the Development and Adjustment of the Strategy of Social and Economic Development of the Subject of the Russian Federation and the Action Plan for its Implementation. (2017, March 23). Order of the Ministry of Economic Development of the Russian Federation No. 132. (in Russian)

- On Approval of the Strategy of Agro-Industrial and Fisheries Complexes Development of the Russian Federation for the Period up to 2030. (2020, April 12). Order of the Government of the Russian Federation No. 993-r. (in Russian)
- On Approval of the Strategy of Innovative Development of the Russian Federation for the Period up to 2020. (2011, December 8). Order of the Government of the Russian Federation No. 2227-r. (in Russian)
- On Approval of the Strategy of Social and Economic Development of the Republic of Karelia. (2018, December, 29). Order of the Government of the Republic of Karelia No. 899r-P. (in Russian)
- On Certain Issues of Strategic Planning in the Republic of Karelia. (2015, December 28). Law of the Republic of Karelia No. 1973-ZRK. (in Russian)
- On the Concept of Long-Term Social and Economic Development of the Russian Federation for the Period up to 2020. (2008, November 17). Order of the Government of the Russian Federation No. 1662-r. (in Russian)
- On National Goals and Strategic Objectives of the Russian Federation Development for the Period up to 2024. (2018, May 7). Decree of the President of the Russian Federation No. 204. (in Russian)
- On the National Security Strategy of the Russian Federation. (2015, December 31). The decree of the President of the Russian Federation No. 683. (in Russian)
- On Strategic Planning in the Russian Federation. (2014, July 28). Federal Law No. 172-FZ. (in Russian)
- Reut, O.C. (2019, January 25). Dubious Goals. Why do many questions arise about the new development strategy of Karelia. Retrieved December 10, 2020, from <http://7x7-journal.ru/posts/2019/01/25/somnitelnye-celi-pochemu-k-novoj-strategii-razvitiya-karelii-voznikaet-mnogo-voprosov> (in Russian)
- The Constitution of the Russian Federation (1993, December 12). Taking into account the amendments introduced by the Laws of the Russian Federation on amendments to the Constitution of the Russian Federation dated 2008, December 30, No. 6-FKZ, 2008, December 30 No. 7-FKZ, 2014, February 5, No. 2-FKZ, 2014, July 21, No. 11-FKZ. (in Russian)

European Scientific e-Journal

EU, Czech Republic, Hlučín-Bobrovníky

Publisher
Anisiia Tomanek OSVČ

Right to conduct publication activities
IČO: 06463371

Date of Issue
March 30, 2021

European Scientific e-Journal

ISSN: 2695-0243

ISSUE 5 (11)

EU, Czech Republic, Ostrava-Hlučín

ISBN: 978-80-908088-5-0

DOI: 10.47451/col-05-2021-011